

Henkilörekisteröintiä Espoon kenttäjohtoalueella ja Jokilaaksoissa

Karstinen Jenni ja Laulajainen Katariina

12/2021

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Karstinen Jenni, Laulajainen Katariina

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Ylinen Jari, Silk Julie

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Henkilörekisteröinti on tärkeä osa poliisin jokapäiväistä työtä. Poliisiammattikorkeakoulussa jokainen poliisin perustutkinnon käyvä opiskelija saa koulutuksen ja tätä kautta valmiudet suorittaa henkilörekisteröinti oikeaoppisesti. On kuitenkin paljon eroja, miten henkilörekisteröinti suoritetaan. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten henkilörekisteröinti suoritetaan Espoon ja Jokilaaksojen kenttäjohtoalueilla. Tutkimuksessa haluttiin myös selvittää, mikä henkilörekisteröinnissä toimii ja mihin halutaan parannuksia. Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Tutkimuksessa haastateltiin poliisiorganisaatiossa eri tehtävissä toimivia henkilöitä, jotka suorittavat henkilörekisteröintiä aktiivisesti.

Tutkimuksessa on haastateltu Jokilaaksoista neljää henkilöä ja Espoon kenttäjohtoalueelta kolmea henkilöä. Jokilaaksoista on haastateltu yhtä poliisivankilan vartijaa, kahta vanhempaa rikoskonstaapelia ja yhtä rikosylikonstaapelia. Espoon kenttäjohtoalueelta on haastateltu kahta vanhempaa rikoskonstaapelia ja yhtä operatiivisessa tutkinnassa kierrolla olevaa valvonnan- ja hälytystoiminnan sektorin vanhempaa konstaapelia. Haastateltavilta pyrittiin selvittämään, miten henkilörekisteröinti tehdään heidän virkapaikallaan, miten he sen kokevat ja mitkä asiat he mahdollisesti kokevat ongelmallisiksi. Tutkimustyö luo myös katsauksen työturvallisuusnäkökulmaan henkilörekisteröintiä tehdessä.

Sivumäärä: 42

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Joulukuu 2021

Avainsanat: henkilörekisteröinti, työturvallisuus, tutkinta, kehittäminen

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	4
2.1 Tutkimuskysymykset	4
2.2 Tutkimuksen tarkoitus.....	4
2.3 Tutkimuksen tavoitteet.....	4
3 KESKEISET KÄSITTEET.....	5
3.1 Rikos	5
3.2 Rikoksesta epäilty.....	5
3.3 DNA.....	6
3.4 Sormenjälki.....	6
4 RIKOLLISUUS TILASTOISSA	6
4.1 Viranomaisten tietoon tulleet rikokset tilastojen valossa	6
4.2 Rikoksesta epäilty tilastojen valossa.....	7
5 HENKILÖREKISTERÖINTI.....	8
5.1 Henkilörekisteröinti Vitja-Retu:n avulla.....	9
5.2 Henkilörekisteröinti pakkokeinolain mukaan	10
5.2.1 Suhteellisuusperiaate.....	11
5.2.2 Vähimmän haitan periaate	12
5.2.3 Hienotunteisuusperiaate	12
5.3 Henkilörekisteröinti ulkomaalaislain mukaan.....	13
5.4 Laki henkilötietojen säilyttämisestä.....	13
5.5 Työturvallisuus	13
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
6.1 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä	14
6.2 Osallistujat.....	15
6.3 Analyysi.....	16
6.4 Tietosuoja.....	16
6.5 Tutkimuksen luotettavuus	17
6.6 Tutkimuksen eettisyys	17
6.7 Tutkimuslupa	18
7 TIIVISTELMÄ JOKILAAKSOT	18
7.1 Haastateltavien taustatiedot	18
7.2 Hajauttaminen	19
7.3 Rikoksesta epäillyn rekisteröiminen.....	19
7.4 Työturvallisuus	20
7.5 Tilat ja resurssit	22
7.6 Järjestelmät.....	24
7.7 Henkilörekisteröinnin merkitys	25

7.8 Haastateltavien kehitysajatukset.....	26
8 TIIVISTELMÄ ESPOON KENTTÄJOHTOALUE.....	26
8.1 Haastateltavien taustatiedot	26
8.2 Hajauttaminen	27
8.3 Rikoksesta epäillyn rekisteröiminen.....	27
8.4 Työturvallisuus	28
8.5 Tilat ja resurssit	29
8.6 Järjestelmät.....	29
8.7 Henkilörekisteröinnin merkitys	30
8.8 Haastateltavien kehitysajatukset.....	31
8 YHTEENVETO	32
9 POHDINTA	33
9.1 Johtopäätökset.....	33
9.2 Luotettavuusarviointi ja tutkimuksen onnistuminen	37
10 LÄHTEET	39
11 LIITTEET	41
12 LIITE 1	41
13 LIITE 2.....	42

1 JOHDANTO

Poliisimies saa toimivaltuudet henkilörekisteröintiin pakkokeinolaista (PKL 9:3§). Toimivaltuudet kattavat oikeuden ottaa rikoksesta epäillyn sormen-, käden- ja jalanjäljet, käsiala-, ääni- ja hajunäytteen, valokuvat sekä tuntomerkkiedot. Henkilörekisteröintiä saa suorittaa myös muu tehtävään koulutettu poliisiyksikössä työskentelevä virkamies, kuten vartija. Päätöksen rekisteröinnin tekemisestä tekee kuitenkin aina poliisimies (Johansson 2018, 11.). Tutkimuksessamme keskityimme poliisimiesten suorittamiin henkilörekisteröinteihin sekä henkilörekisteröinnin kanssa aktiivisesti työskenteleviin vartijoihin.

Aloitimme opiskelun Poliisiammattikorkeakoulussa elokuussa 2019. Koulutukseen sisältyi henkilörekisteröinnin opetusta sekä lähiopetuksena, verkkotehtävinä että itsenäisinä palautettavina töinä. Koemme, että koulutus antoi meille hyvät valmiudet suorittaa henkilörekisteröintiä työharjoittelun aikana. Koulutukseen ei sisällynyt opetusta käsiala- ja hajunäytteen ottamiseksi. Pakkokeinolaki antaa toimivaltuudet taltioida myös nämä, mutta käytännön työn kokemusta tarkastellessa näiden edellä mainittujen lisäksi usein jätetään taltioimatta myös ääninäyte.

Työharjoittelussa huomasimme hyvin pian, että henkilörekisteröintiin liittyy havaintojemme perusteella paljon erilaisia asenteita. Selkeitä ääripäitä asenteissa emme kuitenkaan havainneet. Yleisenä trendinä olemme huomanneet, että mitä tuoreempi tekijä alalla, sitä innokkaammin ja matalammalla kynnyksellä hän tekee laadukasta henkilörekisteröintiä. Pidemmälle urallaan jo edennyt tekijä ei arvota henkilörekisteröintiä niin korkealle päiväjärjestyksessään. Tiedot ja taidot tehdä henkilörekisteröintiä eivät myöskään omien henkilökohtaisten näkemystemme mukaan ole itsestään selviä, kun tarkastelemme kollegoiden kanssa käytyjä keskusteluja aiheesta. Vain sellaiset, joiden työnkuvaan kuuluu tiiviisti tehdä rekisteröintiä, tietävät miten sitä tehdään. Olemme havainnoineet, että erityisesti valvonta- ja hälytystoiminnassa työskentelevillä poliisimiehillä on joko heikot valmiudet tai ei ollenkaan valmiuksia tehdä henkilörekisteröintiä. Nämä havainnot perustuvat teemmämme tiedusteluun mahdollisista haastateltavista ja työn ohessa käytyihin keskusteluihin.

Tutkimus toteutetaan kahden hyvin erityyppisen poliisilaitoksen alueella. Jokilaaksojen kenttäjohtoalue sijaitsee Oulun poliisilaitoksen alla. Jokilaaksoihin kuuluu 5 poliisiasemaa. Espoon kenttäjohtoalue kuuluu Länsi-Uudenmaan poliisilaitokseen ja se kattaa 2 poliisiasemaa. Kenttäjohtoalueet valikoituivat omien työharjoittelupaikkojen perusteella. Ennen päätöstä tehdä tutkimustyötä pohdimme poliisilaitostemme ja kenttäjohtoalueidemme erilaisuutta, joka inspiroi tähän vertailevaan tutkimustyöhön. Tutkittavat kenttäjohtoalueet sijaitsevat myös maantieteellisesti hyvin paljon eri paikoissa, toinen etelässä ja toinen pohjoisessa. Etelässä on havaintojemme ja yleisenkin tiedon mukaan enemmän väestöä sekä resursseja kuin mitä pohjoisessa. Pohjoisessa poliisiasemat ovat pienem-

piä ja niitä on enemmän, etelässä poliisipalvelut keskittyvät suurempiin yksiköihin, joita on vähemmän. Tutkittavien alueiden eroavaisuudet antavat syyntälle tutkimustyölle, onko alueissa todellisuudessa sittenkään eroja? Onko etelässä kaikki paremmin kuin pohjoisessa, vai kenties toisin päin? Toivomme tutkimuksemme tuottavan vastauksen näihin kysymyksiin. Tutkimuksemme ei keskity henkilörekisteröinnin tulevaisuuden näkymiin sellaisenaan, pääpaino on kokemuksissa henkilörekisteröinnin nykytilasta ja mitä kaikkea olisi tarpeen kehittää.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

2.1 Tutkimuskysymykset

Keskeisiä teemoja tutkimuksessamme ovat työturvallisuus, käytännön ongelmakohdat sekä resurssit. Tutkimuskysymyksemme ohjaavat haastattelurungon muodostamista. Tutkimuksemme lähtee liikkeelle seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Mitkä seikat vaikuttavat päätökseen jättää rikoksesta epäilty rekisteröimättä?
2. Vaikuttavatko käytössä olevat resurssit henkilörekisteröintiin?
3. Koetaanko henkilörekisteröinti tärkeäksi työkaluksi poliisille?
4. Toteutuuko henkilörekisteröintitilanteessa työturvallisuus?

2.2 Tutkimuksen tarkoitus

Tekemämme havainnot herättivät mielenkiinnon: mikä on syy havaittujen negatiivisten asenteiden takana ja miten rekisteröintejä tekevät henkilöt kokevat henkilörekisteröinnin käytännössä? Haluamme selvittää, mitkä seikat vaikuttavat henkilörekisteröinnin suorittamiseen ja sen laatuun. Mitkä seikat madaltavat tai nostavat kynnystä suorittaa henkilörekisteröintiä? Kuinka paljon jo aiemmin rekisteröityjä henkilöitä rekisteröidään uudestaan? Onko henkilörekisteröinti työturvallista? Tarkoitus on kaikkiin edellä mainittuihin asioihin löytää rehellisiä näkemyksiä ja vastauksia. Toivomme haastateltavien osoittavan sekä rekisteröintitilojen että käytössä olevien järjestelmien epäkohtia.

2.3 Tutkimuksen tavoitteet

Lopputulena tavoittelemme parempaa tietoa ja ymmärrystä henkilörekisteröinnin aiheuttamista mielipiteistä sekä pyrimme löytämään henkilörekisteröintiin liittyviä mahdollisia heikkouksia tai kehityskohteita. Tutkimuksen tavoitteena on hyödyttää henkilörekisteröintiin liittyvää kehittämistyötä, kun tutkimus tuo esille rekisteröintiin liittyviä mahdollisia puutteita sekä kehityskohteita käytännön tasolta. Tutkimus toimisi parhaimmillaan poliisilaitosten sekä henkilörekisteröintiä kehittävien taho-

jen tukena, kun heikkoudet on päästy käytännön työskentelystä konkreettisesti osoittamaan. Käytännön ongelmat ovat usein helposti ratkaistavissa pienillä käytännön korjauksilla. Toivoisimmekin tämän tutkimustyön saavan poliisiasemat luomaan katsaus omien rekisteröijiensä työskentelyyn sekä työturvallisuusaspektiin. Kerätystä aineistosta pyritään tutkimustyössä johtamaan konkreettisia kehitysideoita.

3 KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Rikos

Frank E. Hagan ja Leah E. Daigle kuvaavat teoksessa Introduction to Criminology Edition 10 2020 poikkeaviksi toimintatapoja, jotka ovat sosiaalisen hyväksynnän ulkopuolella. Poikkeavaa käytöstä voi olla toimintatavat, jotka ovat muiden silmissä erikoista, vaarallista, ärsyttävää, omituista, vierasta tai etovaa. Poikkeavuus liittyy vahvasti aikaan, paikkaan ja ihmisiin, jotka arviota tekevät. Kaikissa kulttuureissa on omat arvonsa, mutta kaikissa tutkituissa kulttuureissa suhtaudutaan negatiivisesti silmittömään valehteluun, pettämiseen, varastamiseen ja tappamiseen (Hagan & Daigle 2020, 6.) Arvojen pohjalta muodostuu normeja, jotka ohjaavat sääntöjä ja lakeja, joita kulttuurin sisällä noudatetaan. Näiden normien, sääntöjen ja lakien vastainen toiminta voidaan nähdä vääränä tai rikollisena toimintana.

Kriminologit ovat rajanneet rikollisuuden kahteen eri joukkoon: *mala prohibita* ja *mala in se*. *Mala prohibita* tarkoittaa tekoja, jotka ovat pahoja sen vuoksi, että ne ovat kiellettyjä (Hagan & Daigle 2020, 7.) Tällaisia tekoja voivat olla esimerkiksi liikenne rikokset. Liikenne rikokset ja näihin verrattavat rikokset on kriminalisoitu siitä syystä, että yhteiskunnassa säilyy järjestys sekä säännöt pysyvät kaikille samoina. Rangaistusta käytetään pelotteena, jotta näiden kaltaisia rikoksia ei tehtäisi. *Mala in se* tarkoittaa tekoja, jotka on kriminalisoitu sen vuoksi, että teko itsessään on paha (Hagan ja Daigle 2020, 7.) Tällaisia tekoja ovat esimerkiksi murha ja raiskaus.

3.2 Rikoksesta epäilty

Kun ihminen toimii lain vastaisesti, saattaa hän syyllistyä rikoslain mukaiseen rikokseen. Rikoksen tullessa poliisin tietoon käynnistyy esitutkinta. Esitutinnan aikana asianosaiset selvitetään sekä heidän roolinsa tapahtumassa: asianomistaja eli tietynlaisissa rikoksissa voidaan puhua uhrista sekä rikoksesta epäilty. Todistaja ei ole asianosainen rikosasiassa. Esitutinnan aikana puhutaan rikoksesta epäillystä. Esitutinnan päättyessä asia siirtyy oikeusistuimen käsittelyyn, jolloin rikoksesta epäillystä tulee vastaaja. Alle 15-vuotias ei ole vielä rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta häntä voidaan epäillä rikollisesta teosta ja pitää vahingonkorvausvelvollisena.

3.3 DNA

Kaikki eliöt muodostuvat soluista. DNA:lla tarkoitetaan solun perinnöllistä informaatiota sisältävää ja siirtävää ainetta (Suomalainen, 2013). Jokaisen eliön soluilla on oma DNA, mutta eliön lisääntyessä materiaali kopioituu ja siirtyy jälkeläiselle. Poliisin tehdessä henkilörekisteröintiä, taltioidaan DNA-näyte poskitikun avulla syljestä. Rikospaikoilta DNA:ta voidaan etsiä hyvinkin monenlaisista ja mielenkiintoisista paikoista, koska ihminen saattaa huomaamattaan jättää sitä koskemiinsa paikkoihin ja aina ei välttämättä vaadita kosketusta DNA:n jäämiseksi rikospaikalle: hius tai muu karva voi olla hyvä johtolanka.

3.4 Sormenjälki

Sormenjälki on poliisin käyttämistä johtolangoista ehkäpä tunnetuin, eikä syyttä. Jokaisella ihmisellä on oma sormenjälkensä, eikä mikään viittaa asian epätodennäköisyyteen ja jopa identtisten kaksosten sormenjälkien on todettu olevan erilaiset keskenään (Tieteen kuvalehti, 2013.) Sormenjäljellä on 3 peruskuviota: silmukka, kaari ja kierre. Kun poliisi taltioi henkilörekisteröinnin yhteydessä sormenjälkiä, haluaa poliisi taltioida sormen mahdollisimman laajasti ja sen vuoksi sormea ”pyöräytetään” sivuttaissuunnassa paperilla tai Afis-laitteen ruudulla. Useita sormenjälkiä voidaan yhdistää toisiinsa, joten taltioimalla sama sormi useaan kertaan on mahdollista saada liki täydellinen sormenjälki kaikkine yksityiskohtineen. Poliisilla on monia eri tapoja eristää sormenjälkiä erilaisilta pinnoilta rikospaikalla. Sormenjäljen ei tarvitse olla kokonainen tai täydellinen, jotta siitä voitaisiin saada vastaavuus rekisteröinnin yhteydessä taltioituun sormenjälkeen. Jotta vastaavuuksien todennäköisyys olisi suurempi, tulisi sormenjälkiä taltioida paljon ja usein.

4 RIKOLLISUUS TILASTOISSA

4.1 Viranomaisten tietoon tulleet rikokset tilastojen valossa

Kaikki rikolliset teot ja rikokset eivät tule viranomaisten tietoon, jonka johdosta tilastot eivät välttämättä vastaa täysin totuutta. Tilastokeskus esittää tilastoissa vuoden 2020 viranomaisten tietoon tulleet rikokset. Muuttujiksi tarkasteltuun tilastoon on valittu kaikki tiedot, kaikki poliisilaitokset ja kaikki rikokset. Tarkasteltua tilastoa on muokattu lukuhetkellä viimeksi 04.06.2021 ja sen lähde on rikos- ja pakkokeinotilasto, Tilastokeskus. Tilastossa on esitelty kaikki rikokset ja rikkomukset yhteensä sekä rikoslain mukaiset rikokset.

	Viranomaisten tietoon tulleet rikokset	Selvitetyt rikokset yhteensä	Syyttäjälle ilmoitetut rikokset yhteensä	Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt
Yhteensä	686 045	507 769	230 232	534 521
Rikoslaki (39/1889)	543 429	313 438	217 344	339 731

Kuva 1, viranomaisten tietoon tulleet rikokset tilasto. Lähde: Tilastokeskus

4.2 Rikoksesta epäillyt tilastojen valossa

Tilastokeskus tarjoaa tilastotietoa vuoden 2020 selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyistä henkilöistä. Tarkasteltuun tilastoon muuttujiksi on valittu kaikki rikosnimikkeet, kaikki sukupuolet, kaikki ikäryhmät sekä kaikki tiedot. Tilaston lähteenä on rikos- ja pakkokeinotilasto. Tilaston viimeisin muokkauspäivä on 15.10.2021 tarkastelupäivänä.

	Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt	Selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt vuoden törkeimmän rikoksen mukaan
Yhteensä	534 521	294 350
0-14v	9 904	6 087
15-17v	22 626	11 862
18-20v	43 829	20 098
21-24v	56 044	23 753
25-29v	69 080	28 565
30-34v	63 965	27 329
35-39v	57 647	27 770
40-44v	48 442	27 126
45-49v	38 567	24 150
50-54v	35 897	25 477
55-59v	30 385	23 066
60-64v	21 840	17 879
65-69v	15 181	12 834
70-74v	11 636	10 174
75v->	9 183	8 180
Tuntematon	295	

Kuva 2, selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäillyt tilastossa. Lähde: Tilastokeskus

Tilasto osoittaa, että eniten selvitettyihin rikoksiin syylliseksi epäiltyjä on ikäryhmässä 25-29 vuotiaat. Sama ikäryhmä on kärjessä myös törkeiden rikosten listauksessa. Vähiten rikoksesta epäiltyjä on tuntemattomien ikäryhmässä, tunnettujen ikäryhmissä pienintä osuutta pitää 75-vuotiaat ja vanhemmat. Törkeimmissä rikosnimikkeissä pienintä osuutta edustaa 0-14-vuotiaiden ikäryhmä. Tilastosta voidaan päätellä, että rikollisuus lähtee nousuun 18-20-vuotiaiden keskuudessa, kun määrä lähes kaksinkertaistuu 15-17-vuotiaiden ikäryhmästä. 40-44-vuotiaiden ikäryhmästä tullaan isosti alaspäin luvuissa 45-49-vuotiaiden ikäryhmään, jonka jälkeen alkaa tasaisempi lasku kohti vanhempia ikäryhmiä.

5 HENKILÖREKISTERÖINTI

Kautta aikain suurimman osan rikoksista ovat tehneet ammattirikolliset tai rikostenusijat. (Himberg 2002, 23.). Rikostenusijoiden tunnistaminen tuo omat ongelmansa, joihin on pyritty keksimään ratkaisuja. 1800-luvun kuluessa luovuttiin polttomerkinnöistä, jolla oli identifiointitarkoituksen lisäksi myös häpeärangaistustarkoitus (Himberg 2002, 23.) Alphonse Bertillon (1853–1914) kehitti antropometrian, tunnistusjärjestelmän, joka perustuu luuston mittoihin (Himberg 2002, 23.) 1900-luvun alussa sormenjäljistä oli tullut korvaamaton tunnistusjärjestelmien perusta. Sormenjäljet olivat varma tapa tunnistaa rikoksen tekijä rikospaikalta taltioiduista sormenjäljistä. Näin aukeni ovi myös muiden näytteiden hyödyntämiselle (Himberg 2002, 23.). Nykypäivänä poliisi suorittaa henkilörekisteröintiä rikoksesta epäillyille, tarpeen vaatiessa myös muille. Henkilörekisteröintiä tekemällä pystytään selvittämään rikoksia, ennalta estämään niitä sekä tunnistamaan henkilöitä.

Henkilörekisteröinti on suuressa roolissa niin vanhojen kuin tulevienkin rikosten selvittämisen kannalta. Esimerkiksi henkilöiden tunnistaminen valvontakamerakuvasta on helpompaa, jos tekijä on joskus aikaisemmin rekisteröity ja rekisteröintikuvaa voidaan hyödyntää tunnistamisessa. Tämän vuoksi on myös tärkeää, että henkilö rekisteröidään aina uuden rikosepäilyn yhteydessä ja pidetään huolta, että kuvat ovat ajan tasalla. Myös sormenjälkiä on tärkeää uudelleenrekisteröinnin yhteydessä täydentää, koska vanhoja ja uusia jälkiä pystytään yhdistelemään täydellisiksi. Rikospaikalta harvoin löytyy täydellisiä sormenjälkiä, mutta rekisteröimällä moneen kertaan taltioidut sormenjäljet nostavat onnistumisprosenttia, kun poliisilla on järjestelmässään koko sormenjälki kaikine uurteineen.

Jalkineenjälkiä taltioimalla rekisteröintitilanteessa pystytään esimerkiksi omaisuusrikospaikalta löytäneitä jalkineenjälkiä tunnistamaan ja yhdistämään epäiltyyn tekijään. DNA-näytteiden kerääminen rikospaikalta voi olla hyvinkin hedelmällistä ja DNA:ta voi hakea monista eri paikoista, ihminen kun jättää DNA:taan vähän joka paikkaan. Näin ollen on tärkeä varmistua siitä, että rekisteröinnin yhteydessä DNA taltioidaan huolella ja näytteen tila varmistetaan myöhemmin, että näyte ei ole vaikkapa epäonnistunut. Ääninäytteiden taltioiminen tulee useimmiten kyseeseen esimerkiksi sellaisia

rikoksia tutkiessa, kun tutkittavana materiaalina on hätäkeskustallenne vai muu ääntä sisältävä tallenne ja äänen lähde halutaan tunnistaa.

Edellä mainitut näytteet ovat yleisimmin rekisteröivältä taltioituja näytteitä. Hyvin täydennetyt perustiedot palvelevat poliisin työskentelyä myös joskus yllättävissäkin tilanteissa. Perustietoihin kuuluu kymmeniä eri yksityiskohtia, kuten esimerkiksi pituus, paino, hiusten väri, silmien väri, parta, käsi- syys sekä ihon kunto. Pelkkien perustuntemerkkien avulla pystyy Vitja-Retussa tekemään hakuja, jotka parhaimmillaan antavat vastineeksi oikean henkilön. Tämä edellyttää kuitenkin hyvin ja huolellisesti tehtyä sekä ajan tasalla olevaa rekisteröintiä.

Henkilörekisteröinti tehdään Vitja-Retu järjestelmässä. Vitja-Retulla voidaan myös tehdä mm. todistajalle näytettäviä tunnistusrivejä, joissa käytetään rekisteröintikuvia. Tunnistusrivissä kuulusteltavalle esitetään satunnaisessa järjestyksessä rekisteröintivalokuvia, joista mahdollisesti jossakin kuvassa on epäilty tekijä. Tunnistusriveissä painottuu päivitettyjen, hyvin kuvien tärkeys.

Tuore rekisteröinti saattaa joskus auttaa ratkaisemaan myös vanhoja selvittämättömiä rikoksia. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi tilanne, jossa epäiltyä ei ole aikaisemmin rekisteröity mutta nyt uuden rekisteröinnin yhteydessä taltioitu näyte voidaan yhdistää vanhalta rikospaikalta taltioituun näytteeseen.

5.1 Henkilörekisteröinti Vitja-Retu:n avulla

Vitja-Retua käytetään rikoksesta epäiltyjen rekisteröintitietojen tallentamiseen. Vitja-Retu on keskeinen työkalu rekisteröintiä tehdessä, koska sinne tallennetaan kaikki tuntemerkkiedot, valokuvat sekä tiedot taltioituista näytteistä. Vitja-Retua edeltävä järjestelmä oli nimeltään Kuvaminttu. Valokuvien muokkaamisessa ja siirtämisessä Vitja-Retun apuna on järjestelmä nimeltään Mammutti.

Rekisteröijä avaa Vitja-Retussa uuden rekisteröinnin joka kerta, kun rikoksesta epäilty rekisteröidään siitä huolimatta, että hänet olisi jo aiemmin rekisteröity. Rekisteröinti yhdistyy epäiltyyn rikokseen ja epäiltyyn tekijään tekijän henkilötietojen perusteella. Rekisteröinnin alussa kerätään perustiedot. Valokuvat voi siirtää järjestelmään reaaliaikaisesti tai vasta myöhemmin. DNA-näytteen taltioiminen on pakkokeino, joka vaatii päälystönedustajan määräyksen ja tämä tulee myös Vitja-Retuun merkitä. Sormenjäljet siirtyvät Afis-järjestelmästä automaattisesti Vitja-Retuun tai mikäli jäljet taltioidaan musteella, tulostetaan Vitja-Retusta sormenjälkilomakkeelle viivakoodi, joka yhdistää lomakkeen tehtyyn rekisteröintiin. Vitja-Retussa on kehokartta, jonka avulla on helppo sijoitella esimerkiksi tatuoinnit tai merkittävät arvet oikeaan kohtaan kehoa. Rekisteröinnin lopettamisen jälkeen rekisteröinnin tekijällä on rajallinen aika muokata rekisteröintiään, jonka jälkeen rekisteröintitapah- tuma sulkeutuu.

Vitja-Retun uudistettu versio tuli operatiiviseen käyttöön keväällä 2018. Vitja-Retu on osa suurempaa Vitja-hanketta, jonka on määrä korvata poliisiasiantietojärjestelmä eli patja. Vitja-hankkeen tavoitteena on luoda yksi yhtenäinen viranomaisalusta, jota käyttää poliisi, rajavartiolaitos, tulli ja puolustusvoimat. (Johansson 2018, 5.)

5.2 Henkilörekisteröinti pakkokeinolain mukaan

Voimassa oleva lainsäädäntö määrää henkilörekisteröinnin suorittamisesta pakkokeinolain 806/2011 9 luku 3 § ja 4§:ssä.

Pakkokeinolaki 9 luku 3§ määrää poliisimiehen oikeudesta ottaa rikoksesta epäilystä tunnistamista, rikoksen selvittämistä ja rikoksentekijöiden rekisteröintiä varten yksilöiviä näytteitä.

Yksilöivät näytteet kattavat rikoksesta epäillyn valokuvaamisen. Valokuville on asetettu laatuvaatimukset sekä ohjeet, joiden avulla saavutetaan haluttu laatu. Rikoksesta epäilystä otetaan vähintään etukuva, neljä sivukuvaa ja kokovartalokuva. Sivukuvat otetaan noin 45 asteen kulmasta, eikä suoraan sivusta päin. Lisäksi tarvittaessa tulee kyseeseen valokuvata erityistuntomerkit, kuten esimerkiksi tatuoinnit tai merkittävät arvet. Näiden lisäksi otetaan myös kokovartalokuva rekisteröitävän vaatetuksesta.

Yksilöiviin näytteisiin luetaan myös sormen- ja jalkineenjäljet. Sormenjälkien ottamiseen on tarjolla useampia erilaisia toimintatapoja; toimintatavan määrittää käytössä olevat resurssit. Sormenjäljet voidaan taltioida musteella, joka telataan lasilevyille tai mustetyynyn avulla. Mustetyyny on vähemmän käytössä laitosolosuhteissa, mutta tällä hetkellä kenttärekisteröintiä tehdessä poliisiautossa tällä hetkellä ainoa keino. Tulevan järjestelmän mukana poliisiautoihin on kuitenkin tulossa sormenjälkiskannerit, jotka helpottavat kenttärekisteröinnin tekemistä. Tällä hetkellä laitosolosuhteissa käytössä on myös Afis-laite, joka on kuitenkin poistumassa lähitulevaisuudessa, ja tilalle tulee uusi, toiminnallisempi ja edullisempi laite Tunto, jolla taltioida sormenjälkiä. Afis-laitteessa on lasilevy, jonka avulla sormenjäljet taltioidaan, ja ne siirtyvät suoraan tietojärjestelmään, ilman mustetta.

Käsiala-, ääni- ja hajunäytteet kuuluvat harvinaisimpiin taltioitaviin näytteisiin. Käsialan taltioiminen yksinkertaisuudessaan tapahtuu paperinpalalle ja paperi valokuvataan. Ääninäyte taltioidaan matkapuhelimen avulla soittamalla rikosteknisen laboratorion ylläpitämään numeroon. Ihannetilanteessa rekisteröitävä puhuu omin sanoin parin minuutin ajan, jolloin puhe on luonnollisinta. Tarvittaessa rekisteröitävälle voidaan antaa luettavaksi kirjoitettu teksti. Ääninäyte kuitenkin kuuluisi ottaa jokaisen rutiinirekisteröinnin yhteydessä, mutta monissa paikoissa sitä ei tehdä.

Tuntomerkitiedot tarkoittavat rekisteröitävän henkilön henkilökohtaisia ominaisuuksia, kuten pituus, paino, hiustyyppe, kätsyys, silmien väri tai kengänkoko, eli kerättäviä tuntomerkkejä on todella

kattavasti. Henkilötuntemerkkien ottamisella pyritään myös estämään esimerkiksi väärillä henkilötiedoilla esiintyminen (Johansson 2018).

Kun kyseessä on rikos, josta ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta, voi poliisimies painavista syistä suorittaa henkilörekisteröinnin myös muulle kuin rikoksesta epäillylle henkilölle. Rekisteröinti voidaan suorittaa tunnistamista tai rikoksen selvittämistä varten. Tässä tapauksessa rekisteröityjä tietoja ei saa käyttää mihinkään muuhun tarkoitukseen tai säilyttää tarpeettoman kauaa. Sekaannuksien välttämiseksi kyseiset rekisteröintitiedot tallennetaan eri järjestelmään kuin rikoksesta epäiltyjen tiedot.

Pakkokeinolain 9 luvun 4§ sen sijaan määrää DNA-tunnisteista. DNA-tunnisteen taltiointi on pakkokeinolain 8 luvun 32§ mukainen henkilönkatsastus, eli kyseessä on pakkokeino. Kyseinen pakkokeino voidaan toteuttaa, kun epäilystä rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään 6 kuukautta vankeutta. DNA-tunniste saadaan tallettaa poliisiin rekisteriin poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien toimittamiseksi, mutta talletettava DNA-tunniste ei saa sukupuolen lisäksi sisältää muuta tietoa rekisteröitävän henkilökohtaisista ominaisuuksista.

5.2.1 Suhteellisuusperiaate

Henkilörekisteröintiä tehtäessä on huomioitava suhteellisuusperiaate ja myöhemmin käsiteltävät vähimmän haitan periaate sekä hienotunteisuusperiaate.

Suhteellisuusperiaate (PKL 1:2) tarkoittaa sitä, että käytetty pakkokeino ja sen tuoma etu on järkevässä suhteessa pakkokeinon aiheuttamaan haittaan (Rantaeskola ym. 2014, 31.). Henkilörekisteröinnin yhteydessä tehdään henkilönkatsastus, joka on pakkokeino. Edellä mainitut periaatteet on kuitenkin muistettava koko rekisteröinnin ajan eikä vain henkilönkatsastusta, eli henkilörekisteröinnin yhteydessä suoritettavaa dna:n ottoa tehdessä.

DNA:n taltiointi henkilörekisteröinnin yhteydessä on hyvin yksinkertainen ja helppo toimenpide, eikä aiheuta toimenpiteen kohteelle kuin ehkä lievää epämukavuuden tunnetta, kun kuivalla poskikudalla imeytetään sylkeä poskien sisäpinnoilta ja kielen alta. Rekisteröijän tulee huolehtia erityisestä hygieniasta monestakin syystä. DNA:n taltiointiin liittyy kontaminaatoriski, joka tarkoittaa sitä, että siihen voi vahingossa sotkeutua rekisteröijän omaa DNA:ta tai jotain muuta sakkaa. Taltiointilanteessa mennään myös hyvin lähelle rekisteröitävää henkilöä ja näyte taltioidaan suusta. DNA:n taltiointipakkaus sisältääkin näytteenottoon tarvittavat suojausvarusteet: kasvomaskin sekä kertakäyttöiset hanskat.

5.2.2 Vähimmän haitan periaate

Uuteen pakkokeinolakiin (806/2011) on tullut mukaan vähimmän haitan periaate (PKL 1:3). Suoritettu pakkokeino ei saa aiheuttaa toimenpiteen kohteelle tarpeetonta haittaa, eikä pakkokeinon kohteen oikeuksiin saa puuttua enemmän kuin on välttämätöntä (Rantaeskola ym. 2014, 33.).

Taas kerran, henkilörekisteröintiin liittyvä pakkokeino, DNA:n taltiointi on kohteelle hyvinkin haitaton. Muitakin rekisteröintitoimenpiteitä tehdessä on hyvä pitää mielessä rekisteröitävän mahdollisia erityistä huomioimista vaativat seikat, kuten esimerkiksi, jos rekisteröitävällä on käsi sidottu lääketieteellisistä syistä. Musteella sormenjälkiä ottaessa ei haluta sotkea sidettä musteella taikka taiputtaa taipumattomia sormia kivuliaasti mustepaperille. Vähimmän haitan periaatteen mukaan henkilörekisteröinti on suoritettava siten, että siitä aiheutuu rekisteröitävälle mahdollisimman vähän haittaa.

5.2.3 Hienotunteisuusperiaate

Pakkokeinolaki 806/2011 sisältää myös toisen kokonaan uuden periaatteen, hienotunteisuusperiaatteen (PKL 1:4). Periaatteen tarkoitus on, että suoritettu pakkokeino tulee hoitaa tavalla, joka herättää mahdollisimman vähän huomiota (Rantaeskola ym. 2014, 36.).

Poskitikulla DNA:n taltioiminen edellyttää luonnollisesti taltioijalta tahdikkuutta ja hienotunteisuusperiaatteen noudattamista. Minkäänlainen ilmeily, kommentointi kohteen henkilökohtaisista ominaisuuksista tai vahvat reaktiot niihin eivät ole periaatteen mukaisia. Näytettä taltioidessa joudutaan menemään suhteellisen lähelle kohdehenkilöä, koska etäisyyttä on enintään käsivarren mitta. Tämän saattaa joku kokea epämiellyttäväksi, joten varmat, ystävälliset ja ammattimaiset otteet työskentelyssä ovat paikallaan.

Samoin kuin DNA:n ottamisen yhteydessä, myös sormenjälkiä otettaessa joudutaan menemään hyvin lähelle rekisteröitävää henkilöä. Poliisi tai muu henkilörekisteröintiä suorittava henkilö pitää kiinni rekisteröitävän sormesta ja seisoo hyvin lähellä rekisteröitävää.

Valokuvia ottaessa on hyvä pitää ammattimainen ote. Etenkin silloin, kun rekisteröivällä on valokuvattavia ominaisuuksia kuten esimerkiksi tatuointeja paikoissa, joihin näkeminen edellyttää vaikkapa paidan ottamista pois päältä. Rekisteröijän tulee antaa rekisteröitävälle selkeitä ja yksinkertaisia ohjeita, jotta rekisteröitävä ymmärtää mitä hänen odotetaan tekevän ja väärinymmärryksiltä välttään.

Hienotunteisuusperiaate tulee ottaa huomioon myös henkilörekisteröintitilaa suunnitellessa. Rekisteröintitapahtuma on rekisteröitävälle mahdollisesti jännittävä ja ainutlaatuinen, joten tilan tulisi olla mahdollisimman neutraali ja rauhallinen. Rekisteröitävä saattaisi kokea tilanteen nöyryyttäväksi tai

epämiellyttäväksi, jos tilassa olisi suuria ikkunoita ulos tai käytävälle. Myös jatkuva muu liikenne tilassa tai sen läpi voi olla stressaavaa ja työskentelyä häiritsevää rekisteröijälle.

5.3 Henkilörekisteröinti ulkomaalaislain mukaan

Ulkomaalaislain 2004/301 7. luku 131§ määrää poliisin toimivaltuudesta rekisteröidä ulkomaalainen henkilö, joka ei ole rikoksesta epäilty. Tuntomerkit saa pykälän mukaan taltioida, mikäli henkilöllisyys on epäselvä, jos henkilö on hakenut oleskelulupaa, henkilö on saanut oleskeluluvan tai henkilö on päätetty käännättää tai karkottaa maasta. Tietoja ei luonnollisestikaan tallenneta samaan tietojärjestelmään, kuin rikoksesta epäiltyjen rekisteröintitietoja. Ulkomaalaisen rikoksesta epäillyn rekisteröintiin sovelletaan pakkokeinolakia.

5.4 Laki henkilötietojen säilyttämisestä

Laki henkilötietojen säilyttämisestä 2019/616 määrää poliisin rekisteröimien tietojen tallentamisesta ja säilytysajoista. Kyseisen lain mukaan, mikäli rikosasian törkeimmästä epäillystä rikoksesta voi seurata yli viisi vuotta vankeutta, poistetaan tiedot järjestelmästä kahdenkymmenen vuoden kuluttua rikosasian siirtämisestä syyttäjälle. Tämä on pisin aika, mitä tietoja voidaan järjestelmässä säilyttää.

Henkilöllisyyden toteamiseksi otetut tuntomerkitiedot tulee poistaa viimeistään kymmenen vuoden kuluttua rikoksesta epäiltyä henkilöä koskevan viimeisen merkinnän tekemisestä.

Alle 15-vuotiaan rikoksen tekijän rekisteröintitiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua viimeisimmästä merkinnästä, ellei lievin säädetty rangaistus jostain hänen tekemästään rikoksesta ole vankeutta.

5.5 Työturvallisuus

Poliisin ammatin ehkäpä keskeisin käsite on turvallisuus. Sanat poliisi ja turvallisuus lukiessaan ensimmäisenä näkee ehkäpä poliisimiehen pelastamassa ihmishenkiä tai huolehtimassa yleisestä järjestyksestä. Kun eteen liittää sanan työ, muuttuu merkitys vain hieman. Poliisin tehtävänä on turvata muut, mutta myös itsensä. "Huolehdi ensin työturvallisuudesta, vasta sitten työstä", näin joku viisas on joskus sanonut.

Kun työnantaja suunnittelee työympäristön rakenteita, työtiloja taikka työssä käytettävien työvälineiden ja muiden laitteiden käyttöä, on työnantajan huolehdittava siitä, että niiden mahdolliset vaikutukset työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen otetaan huomioon jo suunnitteluvaiheessa (Alahautala 2018, 51.) Vaikka viime kädessä vastuu työturvallisuudesta on työnantajalla, onnistuu se

parhaiten, kun kaikki osallistuvat (Alahautala 2018, 52.) Tutkimuksellamme toivomme pääsevämme osoittamaan konkreettisia työturvallisuusriskejä, jotka työnantajat eli poliisilaitokset voisivat tilasuunnittelussaan huomioida sekä työntekijät omassa työskentelyssään.

Poliisi tekee työtään lukemattomissa eri ympäristöissä, jolloin vaikuttamisen mahdollisuudet työturvallisuuden takaamiseen ovat joskus häviävän pienet. Tutkimuksemme aihe, henkilörekisteröinti, sijoittuu hyvin pitkälti kuitenkin vielä sisätiloihin. Kenttärekisteröinnin määrä vaihtelee eri kaupungeissa. Monissa paikoissa kenttärekisteröintiä ei vielä tehdä, mutta esimerkiksi Turussa sitä on tehty jo kahden vuoden ajan. Kenttärekisteröinti on yleistymässä ja tulossa käytänteeksi koko maahan. Kenttärekisteröinnillä tarkoitetaan poliisiaseman ulkopuolella, poliisiautoa työtilana käyttäen tapahtuvaa rekisteröintiä. Sekä poliisiasema että poliisiautot ovat rekisteröijille tuttuja, joten työturvallisuusseikkoihin olisi hyvä luoda katsaus. Onko tiloissa jotain, joka voisi olla rekisteröijälle tai asiakkaalle vaaraksi? Rekisteröijän tulee pitää huoli myös asiakkaan turvallisuudesta.

Molemmat meistä tutkimuksen tekijöistä tekevät henkilörekisteröintiä pääosin yksin. Työn tekeminen yksin on tavallista eikä se yleensä edellytä erityisjärjestelyitä. Jos työn tekemiseen liittyy työturvallisuuden vaarantavia tekijöitä yksin työskennellessä, edellytetään työnantajalta toimenpiteitä (Hietala 2021, 142). Työturvallisuuden vaarantavia tekijöitä rekisteröintitilanteessa pääosin saattaa aiheuttaa aggressiivinen rekisteröitävä. Irtotavarat itsessään eivät yleensä ole vaarallisia, mutta vihaisen ihmisen käsissä nekin muodostavat potentiaalisen työturvallisuusriskin. Työnantajan tulisi järjestää esimerkiksi yhteydenpitomahdollisuus yksin työskentelevälle (Hietala 2021, 142.) Poliisi-työssä yhteydenpidon muotona käytetään matalalla kynnyksellä yleisesti Virve-radiota.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruumenetelmä

Tutkimuksen toteutuksessa käytetään kvalitatiivista tutkimusotetta. Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan monia erilaisia tulkinnallisia tutkimuskäytäntöjä (Metsämuuronen 2001, 9.). Laadullisen tutkimuksen aineistoja ei haluta irrottaa kontekstistaan, vaan niitä tulkitaan osana sitä. Ihmisten toimintaa tutkitaan mieluiten niin, että ympäristöön vaikutetaan mahdollisimman vähän (FSD Uni). Kvalitatiivisessa menetelmässä pyritään vastaamaan kysymyksiin, miten, miksi ja millainen. Omaan työhömmä tutkimusmenetelmä sopii siis hyvin, koska haluamme vastaukset kysymyksiin: Miten henkilörekisteröinti todellisuudessa toteutuu, miksi henkilörekisteröinti on poliisiorganisaatiolle tärkeä työkalu sekä millaista työskentely miehistötason työntekijöiden mielestä on omissa virkapaikoissaan.

Tutkimuksen aineisto kerätään teemahaastatteluilla. Teemahaastattelussa haastattelu rakennetaan siten, että haastattelu kohdennetaan tiettyihin aihepiireihin, tässä tapauksessa henkilörekisteröintiin

(Hannila & Kyngäs, 2008.) Haastateltavat on valikoitu monipuolisesti tutkittavilta kenttäjohtoalueilta mutta otos on suppeahko, 3–4 henkilöä per alue. Kaikki haastateltavat toimivat joko vartijan tai rikostutkinnan tehtävissä haastatteluhetkellä. Yksi rikostutkinnassa työskentelevä on tutkinnan kierrolla valvonta- ja hälytystoiminnan sektorilta. Haastattelujen avulla pyrimme selvittämään, miten poliisimiehet kokevat henkilörekisteröinnin omalla virkapaikallaan ja kuinka merkityksellisenä he näkevät henkilörekisteröinnin tekemisen. Teemahaastattelulla pyrimme selvittämään myös henkilörekisteröinnin kehityskohteet ja niihin mahdollisia kehitysehdotuksia. Teemahaastattelun kysymykset ovat avoimia (Haastattelurunko liite 2.)

Valitsimme tutkimusmenetelmäksemme haastattelun, koska se on sopiva tutkimusmenetelmä silloin, kun ei tiedetä, millaisia vastauksia tullaan haastateltavilta saamaan. Vastaukset perustuvat yksilön omaan kokemukseen, joten on mahdotonta sanoa etukäteen, mitä haastateltava tulee sanomaan (Hannila & Kyngäs, 2008). Haastattelu on hyvä tapa kerätä empiiristä aineistoa tutkimuksen toteutusta varten.

Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä on hyvin yksinkertainen. Kun haluamme tietää henkilön omista kokemuksista ja mielipiteistä, kannattaa meidän kysyä sitä häneltä suoraan (Tuomi, 2018). Henkilökohtaisesti tehdyssä haastattelussa on vahvuuksia. Haastattelijalla on mahdollisuus oikaista väärinkäsityksiä tai selvittää kysymystä, mikäli haastateltava ei sitä sellaisenaan ymmärrä (Tuomi, 2018). Haastattelua ei myöskään mielletä kilpailuksi, jossa on oikeita tai vääriä vastauksia (Tuomi, 2018). Haastateltavat saivat tutustua kysymyksiin ennen haastattelutilaisuutta, tällä tavoin halusimme varmistaa mahdollisimman kattavat sekä harkitut vastaukset ja suuren määrän tietoa. Teoksessaan Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi Tuomi myös painottaa havaintojen tekemisen haastattelun aikana etuna tutkimusta varten, mutta havaintojen huomioon ottamattomuus tulisi mainita tutkimustyössä, mikäli tätä etua on käyttänyt perusteluna aineistonkeruumenetelmän valinnalle. Tekemässämme tutkimustyössä emme kokeneet haastateltavien havainnointia kovinkaan oleellisena, koska haastattelutilanteet luodaan hyvin vapaamuotoisiksi sekä neutraaleiksi.

6.2 Osallistajat

Osallistajat ovat rikostorjunnassa, valvonta- ja hälytyssektorilla työskenteleviä poliisimiehiä sekä vartijoina työskenteleviä henkilöitä. Jokilaaksoista haastateltavia on 4 kappaletta yhteensä kolmelta eri poliisiasemalta. Espoon kenttäjohtoalueelta haastateltavia on 3 kappaletta kahdelta eri poliisiasemalta. Haastateltavat valikoituvat suositusten sekä omien ennakkotietojen mukaan, ketkä saataisivat olla kiinnostuneita tutkimukseen osallistumaan. Osallistujien valinnassa pyritään siihen, että saadaan mahdollisimman monipuolisia näkemyksiä ja kokemuksia tutkimusta varten. Haastatelussa ei tulla kysymään haastateltavan henkilökohtaisista ominaisuuksista tai yksilöivistä tiedoista, kuten nimestä, iästä tai asuinpaikasta.

6.3 Analyysi

Haastattelut äänitetään ja litteroidaan analyysia varten. Litteroinnilla tarkoitetaan niin sanotusti äänitteen puhtaaksi kirjoittamista. Tämä mahdollistaa haastattelun aikana täydellisen vuorovaikutuksen haastateltavan kanssa, kun ei tarvitse keskittyä vastausten kirjoittamiseen ylös. Litteroinnin jälkeen haastattelut teemoitellaan, eli järjestellään teemojen mukaan. Tämä on sopiva tapa edetä, kun on kyse teemahaastattelusta. Teemat olemme valikoineet tutkimuskysymysten pohjalta ja kysymysten esittämisjärjestys on tarkoin suunniteltu.

Teemoittelun jälkeen aineisto tyypitellään, jonka avulla vastaukset ryhmitellään. Tyypittely on analyttistä toimintaa, jolla pyritään tiivistämään aineistoa niin, että analyysi kertoo aineiston keskeisistä puolista (Günther ja Hasanen, FSD Uni). Haastattelujen purkamisvaiheessa käsittelemme yhtä teemaa kerrallaan ja vertailemme haastateltavien vastauksia teeman kysymyksiin. Teemat käsitellään haastattelurungon mukaisessa järjestyksessä. Haastattelujen äänittäminen tapahtuu virkakäytössä olevilla matkapuhelimilla, joita säilytetään poliisiasemalla samoissa tiloissa, kuin muutakin salassa pidettävää aineistoa. Olemme aineiston analyysia helpottaaksemme rakentaneet haastattelurungon teemojen mukaan, jonka ansiosta teemoittelu toteutuu jo haastattelun aikana.

Aineiston purkaminen hallitusti ja sen käsitteleminen helpottuu, kun äänitteelle tallentunut haastattelutilanne on jo valmiiksi toivomassamme teemojen käsittelyjärjestyksessä. Samat teemat tullaan myös opinnäytetyössä purkamaan haastattelurungon mukaisessa järjestyksessä. Hypoteesi eli ennako-odotus on, että Espoon kenttäjohtoalueen vastausten trendi tulisi olemaan yhtenevä ja Joki-laaksojen kenttäjohtoalueen vastausten trendi yhtenevä, mutta kenttäjohtoalueiden vastaukset keskenään eriävät. Tiedostamme myös eriävien kokemusten mahdollisuuden kenttäjohtoalueen sisällä.

6.4 Tietosuoja

Aiomme säilyttää kerättyjä aineistoja siten, että ulkopuolisen ei ole mahdollista päästä niihin käsiin. Haastattelut litteroidaan paperiseen muotoon ja paperit tullaan säilyttämään Kalajoen ja Espoon poliisiasemilla samoissa tiloissa, missä säilytetään myös muuta salattua aineistoa. Äänitys tapahtuu poliisiasemilta saatujen matkapuhelimien avulla, matkapuhelimia säilytetään niin ikään poliisiasemalla eikä niihin ole pääsyä muilla, kuin opinnäytteen tekijöillä. Litteroinnin jälkeen äänitteet poistetaan. Kun opinnäytetyö on hyväksytty, paperit tullaan tuhoamaan silppuamalla. Näin taakamme parhaan mahdollisen suojan haastatteluaineistolle. Äänitteillä ei ole mainittu haastateltavien yksilöiviä tietoja, kuten nimiä tai ikää. Vastaavia tietoja ei ole myöskään merkitty papereihin, joissa on litterointiaineistoa.

6.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi on tärkeä osa tutkimuksen tekemistä. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida esimerkiksi pohtimalla tutkimuksen yleistettävyyttä. Yleistettävyydellä tarkoitetaan sitä, miten hyvin tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä muihin tilanteisiin (Koppa, Jyväskylän yliopisto).

Tekemässämme tutkimuksessa yleistettävyyden kannalta voidaan pohtia, toimitaanko muillakin poliisiasemilla samalla tavalla henkilörekisteröinnin suhteen kuin Espoon kenttäjohtoalueella ja Jokilaaksoissa. Haastateltaviemme esille nostamat ongelmakohdat ovat potentiaalisesti myös valtakunnallisesti ongelmallisiksi koettuja, koska kaikilla on käytössä samat järjestelmät sekä suurin piirtein samanlaiset resurssit. Tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena ei kuitenkaan ole tuottaa yleistettävää tietoa. Haastattelututkimuksella saamme subjektiivisia näkemyksiä tutkimusaiheestamme, jolloin lopputulemana ei ole yleispätevää tietoa.

Tutkimuksemme luotettavuutta lisää vertailukohteiden erilaisuus ja selkeä rajaus tutkittavissa alueissa. Aiempia tutkimuksia aiheesta ei ole tehty, jolloin vertailua niihin ei voida tehdä. Keräämme aineistomme puhtaasti haastatteluista, jolloin aineistomme perustuu subjektiivisiin kokemuksiin. Tavoitteenamme ei ole kerätä yleistettävää tietoa, vaan käytännön kokemuksiin perustuvia käsityksiä aiheesta ja mahdollisia kehitysajatuksia. Tutkimukseen osallistuminen on haastateltaville täysin vapaaehtoista. Haastateltavat valitaan tutkimukseen halukkuuden perusteella.

6.6 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksemme noudattaa yleisiä eettisiä periaatteita. Tutkimus kunnioittaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan 2012 ohjeessa asettamia linjoja sekä perustuslain tuomia oikeuksia. Tutkimukseen osallistuvien ihmisten perustuslailliset oikeudet, joita ovat oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, uskonnonvapaus, liikkumisvapaus, sananvapaus, oikeus yksityisyyteen ja omaisuuden suoja, kunnioitetaan tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimus tehdään rehellisesti, yleistä huolellisuutta noudattaen sekä tarkasti. Tutkimus kunnioittaa kaikkia käytettyjä lähteitä sekä muiden tutkijoiden töitä viittaamalla niihin asianmukaisesti (TENK 2012, 6.). Tutkimusta ei toteuteta ilman tutkimuslupaa. Tutkimuksessa kerätty aineisto sekä tutkimukseen osallistuvien henkilötiedot säilytetään sekä tallennetaan tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla (TENK 2012, 6.)

Valitsimme pyytää haastatteluihimme henkilöitä, joilla henkilörekisteröinti kuuluu jokapäiväiseen työntekoon. Haastattelimme Jokilaaksoista yhden poliisivankilassa työskentelevän vartijan ja kolme

poliisimiestä. Espoosta haastattelimme kolme poliisimiestä. Jotta haastattelut palvelisivat mahdollisimman hyvin tutkimuksemme tarkoitusta, oli meille tärkeää löytää rekisteröintien tekijöitä, joilla on mielenkiintoa pohtia aihetta myös hieman syvällisemmin.

6.7 Tutkimuslupa

Haimme tutkimustyöllemme tutkimuslupaa Poliisiammattikorkeakoululta 11.06.2021. Tutkimuslupa-anomuksessamme haimme lupaa tehdä haastattelututkimus henkilörekisteröinnistä kahden eri poliisilaitoksen alueella. Tutkimuslupaa haimme 10-12 henkilön haastattelemista varten. Tutkimuslupa-anomuksen liitteenä olivat tutkimussuunnitelman lisäksi saatekirje sekä haastattelurunko, jotka ovat myös tämän opinnäytetyön liitteinä. Tutkimuslupa työlle myönnettiin Poliisiammattikorkeakoululta 21.06.2021.

7 TIIVISTELMÄ JOKILAAKSOT

Jokilaaksojen kenttäjohtoalue sijaitsee Oulun poliisilaitoksen alaisuudessa ja kattaa 5 poliisiasemaa, jotka sijaitsevat Haapajärvellä, Haapavedellä, Kalajoella, Raahessa ja Ylivieskassa. Valitsimme pyytää haastatteluihimme henkilöitä, joilla henkilörekisteröinti kuuluu jokapäiväiseen työntekoon. Haastattelimme Jokilaaksoista yhden poliisivankilassa työskentelevän vartijan ja kolme poliisimiestä.

7.1 Haastateltavien taustatiedot

Ensimmäinen haastateltavamme A työskentelee Oulun poliisilaitoksella Jokilaaksojen kenttäjohtoalueella vartijan tehtävissä. A:lla on työkokemusta poliisiorganisaatiosta 14 vuotta. A arvioi tekevänsä rekisteröintejä vuodessa noin 20-30 kappaletta. Kaikkiaan A on tehnyt rekisteröintejä noin 500-600 kappaletta.

Haastateltavat B, C ja D työskentelevät Jokilaaksoissa rikostorjunnassa. B toimii vanhempana rikoskonstaapelina, C ylikonstaapelina sekä tutkijana ja D vanhempana rikoskonstaapelina.

Haastateltava B on työskennellyt poliisiorganisaatiossa työharjoittelunsa lisäksi yhden vuoden ja kahdeksan kuukautta ja arvioi, että on uransa aikana tehnyt noin 20-30 rekisteröintiä.

Haastateltava C:llä on paljon kokemusta poliisin työstä. Hän on työskennellyt poliisiorganisaatiossa vuodesta 1985 lähtien. C tekee nykyään rekisteröintejä aika vähän, mutta ennen hän on tehnyt niitä todella paljon. C toimii henkilörekisteröinnin tukihenkilönä alueellaan.

Haastateltava D aloitti työharjoittelunsa joulukuussa 2015 ja ensimmäisen virkansa poliisina hän sai tammikuussa 2017. Mikäli työharjoittelu lasketaan mukaan, D on ollut virassa yli viisi vuotta. D

sanoo, että hänen normaalissa työpäivässään henkilörekisteröinti on yksi työtehtävistä ja tehtyjen rekisteröintien määrä on joitakin satoja. Tämän tarkemmin D ei osannut arvioida tekemiensä rekisteröintien määrää.

7.2 Hajauttaminen

Jokilaaksoissa henkilörekisteröintiä ei ole hajautettu. Rekisteröintejä tekevät pääsääntöisesti tutkijat, jonkin verran myös vartijat. Haastateltava D tuo esille, että monilla tutkijoilla on tapana kysyä vartijoita tekemään rekisteröinti. Pääosin haastateltavat mieltävät rekisteröinnin kuitenkin tutkijoiden tehtäväksi. Keskeinen ajatus jokaisella haastateltavalla hajauttamisen hyödyistä oli, että kun rekisteröintejä tekisivät vain tietyt henkilöt, olisi jälki tasalaatuista ja osaaminen korkeimmillaan. Haastateltava C tuo kuitenkin esille haasteen pienillä asemilla, joka tulisi eteen, kun olisi vain tietyt rekisteröintejä tekevät henkilöt; hekään eivät ole koko aikaa töissä, eikä rekisteröinnin tarve katso aikaa.

Jokilaaksojen kenttäjohtoalueelta emme haastattelua varten saaneet rekrytoitua yhtään valvontaja hälytyssektorilla työskentelevää poliisimiestä, jolla olisi ollut mielenkiintoa osallistua tutkimukseen. Haastattelijan havaintojen mukaan Jokilaaksoissa kentällä työskentelevien poliisimiesten tekemät rekisteröinnit ovat hyvin liki 0 kappaletta.

7.3 Rikoksesta epäillyn rekisteröiminen

Pääsääntöisesti kaikki alueen haastateltavat rekisteröivät epäillyn uudelleen samoista syistä; ei tuoretta rekisteröintiä, ulkonäkö muuttunut merkittävästi; hiukset muuttuneet tai tatuointeja tullut lisää, kuvista on noin puoli vuotta aikaa, näytteiden tilassa on huomauttamista, tai sormenjälkiä halutaan täydentää. Haastateltava D toi esille huomion sormenjälkien ottamisesta useita kertoja samalta epäillyltä; ennen hän ei taltioinut sormenjälkiä jo aiemmin rekisteröidyltä uudelleen, mutta tämä johtui rekisteröijän omasta tietämättömyydestä. Kun D sai tietää, että sormenjälkiä voidaan yhdistellä ja täydentää vanhoja jälkiä, alkoi D taltioida myös sormenjälkiä uudelleenrekisteröinnin yhteydessä.

Haastateltavat C ja D nostavat esille myös näytteiden tilan tarkastamisen tärkeyden; näyte voi olla epäonnistunut tai DNA-näyte voi olla taltioitu rikoksen alle, joka kaatuu myöhemmin ja näyte tuhoaan.

Epäilty jätetään harvemmin rekisteröimättä, mutta siihenkin löytyy perusteluja; henkilö on äskettäin rekisteröity ja rekisteröinnissä ei ole huomautuksia, rekisteröinnin perusteet eivät täyty tai joskus on yksinkertaisesti vain kiire. Rekisteröinnistä tehdään myös suhteellisuusharkinta; arvioidaan epäillyn

osuutta tutkittavaan asiaan ja tehdään päätös rekisteröinnistä sen perusteella. Lähtötietojen perusteella arvioidaan siis epäillyn erityisen vähäistä osuutta asiassa, jolloin voidaan olettaa, että hänet jätetään syyteharkinnassa syyttämättä ja rikos on kokonaisuutenakin arvioituna vähäinen. Törkeissä rikoksissa rekisteröinti pääsääntöisesti tehdään joka tapauksessa ja myöhemmin poistopyynnön tullessa poistetaan. Haastateltava C saattaisi jättää epäillyn rekisteröimättä tilanteessa, jossa epäilty on rekisteröity kattavasti jo aiemmin rikoksiin, joihin on varma näyttö ja ne eivät mitään todennäköisimmin tule kaatumaan. Ainoa muutos olisi nyt tämä uusi rekisteröinti ilman muita muutoksia tietoihin. C saattaisi jättää epäillyn rekisteröimättä myös tilanteessa, jossa on tärkeämpiä tutkintatoimenpiteitä tehtävänä kuin rekisteröinti, eikä hän löydä toista henkilöä tekemään rekisteröintiä. Tilanne on kuitenkin erityisen harvinainen, eikä C muista tällaiseen tilanteeseen koskaan joutuneensa. Myös inhimilliset tekijät voivat vaikuttaa; sormenjälkien ottaminen uurteettomista sormista tai rekisteröitävän erityisen huono hygienia voivat olla syy jättää rekisteröimättä, ainakin osittain. Haastateltava A kertoo tilanteesta, kun rekisteröitävästä oli jätetty uudelleenrekisteröintipyyntö ja rekisteröitävällä oli vaatteet yltä päältä virtsassa ja ulosteessa. A ei myöskään pystynyt taltioimaan Afis-laitteella maalarina työskentelevän rekisteröitävän sormenjälkiä, koska sormenpäistä oli kulu- nut uurteet pois eikä Afis niitä voinut tunnistaa. A kertoo myös, että jos rekisteröitävä on runsaasti tatuoitu, hän valokuvaa pelkästään hallitsevat tatuoinnit.

7.4 Työturvallisuus

Henkilörekisteröintiä kuvailtiin Jokilaaksoissa helpoksi ja kivaksi. Tilat ovat pääosin toimivia, ainakin niissä saa työnsä tehtyä. Vaaratilanteita Jokilaaksoissa ei ole koettu haastateltavien kertoman mukaan yhtä haastateltava A:n kokemusta lukuun ottamatta, mutta sekin on tapahtunut kauan sitten Helsingissä ja kyseessä oli rekisteröitävän väärinkäsitys. A kertoo, että rekisteröitävä oli tippunut tuoilta maahan ja kahden rekisteröijän mennessä auttamaan häntä ylös, rekisteröitävä oli erehtynyt ja luullut, että rekisteröijät aikovat kohdistaa häneen voimakeinoja ja oli alkanut tehdä vastarintaa.

Myös muunlaisia työturvallisuusseikkoja osattiin huomioida haastateltavien toimesta: rekisteröinti suoritetaan pääosin yksin. Kahdestaan työskentely olisi paitsi joutuisampaa, mukavampaa, myös työturvallisempaa. Haastateltavien mukaan yleensä onnistui saada toinen henkilö paikalle rekisteröintitilanteeseen, mikäli rekisteröijä koki tarvetta. Samoin tavoin, kuin aina on mahdollisuus kutsua kuulustelutodistaja kuulusteluun myös kuulustelijan toimesta.

Haastateltavien mukaan työturvallisuus on myös pitkälti rekisteröijän omissa käsissä; virka-ase ei ikinä tule mukaan rekisteröintitilaan. Erityisesti sormenjälkiä taltioidessa ollaan hyvin lähellä rekisteröitävää ja tällä on koko ajan toinen käsi vapaana. Rekisteröijä voi tehdä myös arvion rekisteröitä-

vän käyttäytymisestä, usein rekisteröitävä on ollut jo kuulustelussa tai kiinniottotiloissa ennen rekisteröintiä ja hänen käyttäytymistään myös rekisteröintitilanteessa voidaan ennakoida. Yleisesti rekisteröinti koetaan leppoisaksi tilanteeksi. Haastateltava A kertoo tekevänsä rekisteröinnin mahdollisimman nopeasti rekisteröitävän ollessa tilassa, jonka jälkeen poistaa rekisteröitävän tilasta ja jatkaa muiden kirjallisten tekemistä omassa rauhassaan. Näin A minimoi kahdestaan rekisteröitävän kanssa vietetyn ajan.

Rekisteröintitiloissa on paljon irtotavaraa. Ehkäpä voitaisiin poistaa tilasta kaikki tarpeeton, kiinnittää kaikki mikä on mahdollista ja keksiä turvallisempia säilytysratkaisuja esineille, joita ei voi kiinnittää. Esimerkiksi sormenjälkien taltioimista varten tarkoitettu irtonainen lasilevy (kuva 3.) on potentiaalinen työturvallisuusriski. Poistumisreittien tulisi olla rekisteröijän puolella, vaaratilanteessa pitäisi kyetä poistumaan mahdollisimman helposti ja nopeasti. Haastattelijan oma huomio eräästä Joki-laaksojen henkilörekisteröintitilasta on, että tämä mahdollisuus toteutuu heikosti oven ollessa valokuvaustilanteessa rekisteröitävän takana. Haastateltava B kertoo virkapaikkansa rekisteröintitilassa olevan niin kutsuttuja potkuhälyttimiä, jotka reagoivat, kun esimerkiksi jalalla niihin koskee. Potkuhälyttimet tulevat käteviksi tilanteessa, jossa vaikkapa Virve-radiolla tai huutamalla ei ole mahdollista kommunikoida tilan ulkopuolelle. Potkuhälyttimestä menee B:n mukaan hälytys vartijalle. Samassa tilassa on myös sormikäyttöinen hälytyspainike. B:n käyttämä tila sijaitsee poliisivankilan yhteydessä ja sinne noudetaan avaimet vartijalta, jolloin vartija on aina tietoinen, kun rekisteröintitilassa on rekisteröintitilanne meneillään.

Haastateltava D toivoisi rekisteröintitilassa huonekalujen ja rekisteröintivälineiden olevan sijoitettuna niin, ettei rekisteröitävä jää missään välissä rekisteröijän taakse. Virkapaikkansa rekisteröintitilassa D huomioi sen seikan, että rekisteröijä joutuu liikkumaan paljon työpisteiden välillä ja kääntämään selkäänsä rekisteröitävälle.

Kuva 3, haastateltavien mukaan sormenjälkien taltioimiseen käytetty lasialusta on irtotavara, joka saattaisi vaarantaa työturvallisuuden rekisteröintitilanteessa.

7.5 Tilat ja resurssit

Jokilaaksoissa heräsi ajatus henkilörekisteröintitilan muodosta; pitkä ja kapea tila olisi valokuvaamisen kannalta ideaali. Tämä helpottaisi valokuvan käsittelyä, kun sivuille jää mahdollisimman vähän ylimääräistä tilaa ja valokuvattava henkilö mahtuu valokuvaan kokonaan. Valokuvausseinän värityksen toivottaisiin myös jatkuvan lattialle ja kuvattavan jalkojen alle, jolloin koko valokuvassa taustan väri olisi yhtenäinen (Kuva 4.). Valokuvausseinälle on määritelty tietty värisävy, jota pitää jokaisessa rekisteröintitilassa noudattaa. Joitakin toiveita on ymmärrettävästikin vaikea toteuttaa olemassa oleviin tiloihin. Tilojen koko koettiin sopivaksi, liian pieniä tiloja ei millään haastateltavan asemalla ollut.

Haastateltava A arvioi käytössään olevan tilan arvosanalla 9; valaistus hyvä ja kamera toimiva. Jokilaaksoissa ei ole millään asemilla Afista käytössä, kaikki sormenjäljet otetaan musteella. Levitettävä muste koetaan mustetyynyä paremmaksi, erityisesti ison kämmenen ja pienen mustetyynyn yhteen sovittaminen on välillä haasteellista. Haikailevat katseet suuntautuvat kuitenkin nykyaikaisempaan; Afikseen. Afis-laite on helppo käyttää ja antaa palautteen välittömästi, musteen kanssa

arvio jäljen laadusta on tutkijalla itsellään, kommentoi haastateltava B. Kukaan haastateltava ei kuitenkaan sanonut, että sormenjälkien ottaminen jäisi käytössä olevista välineistä kiinni. Työt tehdään niin hyvin kuin mahdollista annetuilla resursseilla. Tietokoneiden hitaus harmitti useampaa haastateltavaa, uudempi tietokonekanta helpottaisi paljon myös rekisteröintiä.

Haastateltava C kiittelee oman virkapaikkansa rekisteröintitilan sijoittelua; sinne on lyhyt matka sekä poliisivankilasta että tutkijoiden työpisteiltä.

Haastateltava D toi esille muutamia pieniä seikkoja, jotka auttaisivat rekisteröinnin eri osa-alueita. Haastateltava D nostaa esille seinälle liimatun mitan, jonka avulla olisi tarkoitus katsoa rekisteröitävän pituus. Haastattelijan tarkastellessa mittaa, ei mitasta edes erotu enää kunnolla senttimetrimerkinnet. D:n mukaan parempi vaihtoehto mitalle olisi rullamitta, joka laskeutuu rekisteröitävän pään päälle. D sanoo, että rekisteröintiin vaaditaan kovin vähän resursseja, mutta resurssien laadulla on väliä. D:n mielestä jokaisella asemalla, joissa on kiinniottotiloja, tulisi olla Afis-laitteet. Haastateltava D näkee Afiksen erityisen hyödyllisenä vähän rekisteröintejä tekeville, koska laite ohjaa sormenjälkien taltioimista ja antaa palautteen. D uskoo myös Afis-laitteella otettujen jälkien olevan laadukkaampia kuin musteella, vaikka häneltä musteella taltioiminen luonnistuukin helposti.

Tämän hetken ohjeistus valokuvien ottamiseen on ottaa sivukuvat 45 asteen kulmassa. Haastateltava D toivoisi valokuvien ottamista palvelevaa tuolia, jolla rekisteröitävä istuu; tuoli asettuu juuri oikeisiin kulmiin kuvia ottaessa. Tällä hetkellä D:n käyttämässä rekisteröintitilassa on pyörivä tuoli, jolla istuvia rekisteröitäviä on ajoittain vaikea ohjeistaa. Haastateltava D kokee kameralla valokuvataessa erillisen salaman ammattimaisemmaksi ja kuvien laadukkaammiksi, kuin nyt käytössä olevilla suorilla lisävaloilla.

Kuva 4, rekisteröintitilan valokuvauspaikka. Kuvasta on nähtävissä seinän, lattian ja niiden välisen listan värierot.

7.6 Järjestelmät

Eniten moitteita saivat valokuvaukseen liittyvät toimenpiteet, kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä asiasta. Tietokoneet ovat hitaita ja järjestelmät monimutkaisia. Eniten ongelmaksi koettiin valokuvien siirto- ja muokkausjärjestelmä. Valokuvien käsittelystä toivottaisiin yksinkertaisempaa ja nopeampaa. Myös kuvien muokkaamiseen käytetty ohjelma Mammutti on haastateltavien mielestä hidas ja jokseenkin monimutkainen, sen käytössä ilmenee ajoittain ongelmia. Myös kuvien siirtyminen Mammutista Vitja-Retuun kestää kauan ja joskus kuvat tulee siirrettyä vahingossa kahteen kertaan. Haastateltava A kokee Vitja-Retun joissakin asioissa hitaammaksi kuin ennen käytössä ollut järjestelmä kuvaminttu. Kiitosta Vitja-Retussa sai kehokartta, johon on helppo sijoittaa arvet ja tatu-

oinnit. Tatuointien nimeäminen kuitenkin koetaan hankalaksi. Myös haastattelija on tehnyt havainnon, että tatuointien nimeäminen Vitja-Retussa käytössä olevien erityismerkkien avulla on ajoittain haasteellista.

Haastateltava D nostaa esiin myös motivaatiokysymykset; kun alusta tökkii ja on hankala, laskee kynnyksensä epämotivoituneella rekisteröijällä jättää rekisteröinti kokonaan tekemättä.

7.7 Henkilörekisteröinnin merkitys

Henkilörekisteröinti koettiin poliisille tarpeellisenä ja hyvänä työkaluna monessakin asiassa, niin laajassa mittakaavassa kuin myös toimeenpanevalla tasolla. Tutkijat ja muut epäiltyjen kanssa työskentelevät kokevat hyödyllisenä erityisesti valokuvat, jotka heille ovat saatavilla Vitja-Retussa. Laajemmassa kuvassa henkilörekisteröinti näyttelee isoa roolia rikosten selvittämisessä; DNA-näytteet ja sormenjälkinäytteet rikospaikalta antavat hyvällä onnella "hittejä", kun epäilty on rekisteröity järjestelmään. Rekisteröinnin yhteydessä otetut valokuvat saattavat myös auttaa valvontameranauhoja tutkiessa sekä tulevaisuudessa kasvojentunnistusjärjestelmää käyttäessä. Valokuvia pystytään myös käyttämään tunnistusrivejä tehdessä, kun vaikkapa asianomistaja katselee kuvia tunnistukseen epäillyn tekijän. Haastateltava D nostaa esille rekisteröinnin yhteydessä taltioitavat ja merkittävät tatuoinnit; joskus rikospaikoilta pystytään kertomaan tuntomerkeiksi jokin yksilöivä tatuointi, jonka avulla rekisteröintitietojen ja -kuvien hakemisen avulla voidaan löytää rosvon jäljille.

Haastateltava D arvioi järjestelmän olevan hyödyllinen silloin, kun rekisteröintejä tehdään laadukkaasti. D:n mukaan järjestelmä voi kuitenkin helposti kääntyä itseään vastaan, mikäli rekisteröintejä tehdään huonosti. Tässä tapauksessa järjestelmä saattaisi alkaa antamaan virheellisiä vastineita ja hitit saattaisivat mennä ohi. D:n mukaan, mikäli laatuvaatimukset ovat valtakunnallisesti kaikille samat, tulisi myös välineistön olla kaikkialla yhtä laadukasta. D toivoisi myös, että tieto saavuttaisi pienemmätkin yksiköt, jotta esimerkiksi rekisteröintitilat vastaavat nykypäivän vaatimuksia.

Haastateltava A kertoo kuulleensa tarinoita henkilörekisteröinnin tuottamista onnistumisista; on henkilöitä, joita ei ole koskaan rekisteröity ja kun henkilö viimein rekisteröidään, tulee taltioituista DNA- tai sormenjälkinäytteistä niin sanottu hitti eli osuma johonkin vuosia vanhaan rikokseen liittyvään DNA- tai sormenjälkinäytteeseen ja rekisteröity henkilö pystytään näin yhdistämään aiemmin niin sanotusti pimeään eli selvittämättömään rikokseen. A:n mielestä olisi mielenkiintoista joskus kuulla, ovatko hänen itsensä taltioimat näytteet tuottaneet tuloksia tai onnistumisia.

Haastateltava C kertoo, että rekisteröinnistä on parhaimmillaan myös rekisteröitävälle hyötyä. Kyseeseen voisi tulla tilanne, jossa rekisteröitävä vastaa kaikin muin puolin epäiltyä tekijää, mutta rikospaikalta löydetään epäillyn DNA, josta voidaan todeta, ettei se kuulu rekisteröitävälle henkilölle. C painottaa myös sitä, että rekisteröintitiedot ovat vain ja ainoastaan poliisia varten.

7.8 Haastateltavien kehitysajatukset

Haastateltavat toivoivat enemmän rekisteröintiä toisen työntekijän seurassa. Ajatuksen taustalla on pääasiassa työturvallisuuskysymys, mutta myös työskentelyn nopeuttaminen. Myös Afis-laite koetaan tarpeelliseksi paitsi nykyaikaisuuden, myös pikatunnistusmahdollisuuden takia. Usein tulee vastaan henkilöitä, jotka eivät halua taikka pysty kertomaan omaa henkilöllisyyttään, jolloin pikatunnistusmahdollisuus tulisi erityisen hyödylliseksi. Valokuvien siirtämiseen rekisteröijät kaipaavat helppoutta ja nopeutta, nykyisellä järjestelmällä saa naputella paljon. ”Henkilörekisteröinti ei ole rakketitiedettä, eikä siitä pidä sellaista tehdä” haastateltava D summaa.

Haastateltava D toivoisi rekisteröintejä tekeville enemmän palautetta työskentelystä ja tietoa siitä, mikä on rekisteröintien yleinen taso. D ei muista koskaan saaneensa työstään palautetta tai tietoa mahdollisista puutteista. Myös A esittää saman suuntaisen toiveen, rekisteröijänä hän haluaisi tietää omien rekisteröintiensä menestyksestä rikosten selvittämisessä.

8 TIIVISTELMÄ ESPOON KENTTÄJOHTOALUE

Espoon kenttäjohtoalue sijaitsee Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alaisuudessa. Espoon kenttäjohtoalueeseen kuuluu sekä Espoon poliisiasema, että Kirkkonummen poliisiasema. Sekä Kirkkonummella, että Espoossa henkilörekisteröinti koetaan hyvin tärkeänä poliisin tehtävänä. Tutkijat suorittavat henkilörekisteröintiä aktiivisesti ja kynnys jättää epäilty rekisteröimättä on korkealla. Espoosta haastattelimme kolme poliisimiestä. Jotta haastattelut palvelisivat mahdollisimman hyvin tutkimuksemme tarkoitusta, meille oli tärkeää löytää rekisteröintien tekijöitä, joilla on mielenkiintoa pohtia aihetta myös hieman syvällisemmin.

8.1 Haastateltavien taustatiedot

Espoon kenttäjohtoalueen ensimmäinen haastateltava E on työskennellyt poliisina kolme vuotta ja työskentelee vanhempana rikoskonstaapelina. Haastateltava E ei täysin osaa arvioida tekemiensä rekisteröintien määrää, mutta arvelee niitä olevan noin 100.

Haastateltava F työskentelee vanhempana rikoskonstaapelina vaativassa rikostorjunnassa. Haastateltava F on työskennellyt vanhempana rikoskonstaapelina 6 vuotta eli työharjoittelu mukaan laskien hän on ollut organisaatiossa yhteensä 7 vuotta. Haastateltava F ei rekisteröi itse päivittäistyöskentelyssään kovinkaan usein, mutta käsittelee rekisteröintitietoja päivittäin.

Haastateltava G on Espoon kenttäjohtoalueen viimeinen haastateltava. Haastateltava G työskentelee kentällä, mutta on haastatteluhetkellä 10 kuukauden pituisella työkierrolla lyhytkestoisessa tutkinnassa. Haastateltava G on työskennellyt poliisiorganisaatiossa 2 vuotta ja tähän aikaan sisältyy

työharjoittelu. Haastateltava G arvioi, että hän on tehnyt henkilörekisteröintejä noin 15-20 kappaletta.

8.2 Hajauttaminen

Henkilörekisteröinnin tekemistä ei ole hajautettu Kirkkonummella eikä Espoossa. Kaikki tutkijat tekevät henkilörekisteröintejä. Espoossa ja Kirkkonummella vartijat eivät suorita henkilörekisteröintejä lainkaan. On sinänsä hyvä, että henkilörekisteröintiä ei varsinkaan Kirkkonummella ole hajautettu, sillä poliisiasema on niin pieni ja tutkijoita niin vähän. Hajauttaminen voisi johtaa tilanteeseen, jossa työvuorossa ei ole yhtäkään henkilöä, joka tekee rekisteröintejä.

Haastateltava G toteaa, että on paljon kätevämpää, kun jokainen suorittaa itse rekisteröinnin kuulustelun jälkeen. Haastateltava G näkisi haasteellisena tilanteen, jossa joku erillinen henkilö tulisi kuulustelun jälkeen tekemään rekisteröinnin.

8.3 Rikoksesta epäillyn rekisteröiminen

Sekä Espoossa että Kirkkonummella rikoksesta epäilty rekisteröidään hyvin matalalla kynnyksellä. Uudelleenrekisteröinti suoritetaan molemmilla asemilla silloin, jos rekisteröitävän ulkonäkö on muuttunut merkittävästi tai rekisteröinnistä on muuten vain pitkä aika.

Myös rikosnimikkeellä on suuri vaikutus siihen, rekisteröidäänkö epäilty uudestaan. Mikäli kyseessä on niin sanotusti jäykkä eli vakava rikos, on kynnys uudelleenrekisteröintiin matalalla. Vaikka edellinen rekisteröinti olisi juuri tehty ja henkilön ulkonäkö ei ole muuttunut merkittävästi, tulee uudelleenrekisteröintejä tehdä näissä tapauksissa usein. Erityiseen rooliin tässä tilanteessa nousevat DNA-näytteen ja sormenjälkien täydentäminen, koska näillä näytteillä on riski epäonnistua rekisteröijän siit tietämättä.

Sekä haastateltavat E, että F kertovat, että Kirkkonummella ei juuri koskaan taltioida rekisteröinnin yhteydessä sormenjälkiä, sillä siellä ei ole Afis-laitetta. Haastateltavat E ja F eivät kumpikaan jätä epäiltyä koskaan kokonaan rekisteröimättä, vaan ottavat epäilyistä vähintäänkin valokuvat. Haastateltava E pyrkii taltioimaan aina myös DNA-näytteen.

Espoossa toimintatapa on hieman erilainen kuin Kirkkonummella. Haastateltava G kertoo, että tietynlaisissa tilanteissa rikoksesta epäilty jätetään kokonaan rekisteröimättä. Esimieheltä saatetaan pyytää lupaa jättää rikoksesta epäilty kokonaan rekisteröimättä. Tällainen tilanne tulee Espoossa kyseeseen silloin, kun rikos on lievä eikä epäilyllä ole aikaisempaa rikostaustaa. Rikoksesta epäilty saatetaan jättää kokonaan rekisteröimättä toisinaan myös siksi, että on liian kiire. Vakavista rikoksista epäillyt pyritään aina rekisteröimään myös kiireestä huolimatta. Haastateltava G sanoo, että lähtökohtaisesti epäillyt pyritään rekisteröimään myös lievemmistä rikoksista epäiltyinä.

Haastateltava G tietää kertoa KRP:ltä tulleesta viestistä, jossa ohjeistetaan ottamaan sormenjäljet uudelleenrekisteröinnin yhteydessä uusien valokuvien lisäksi. Tämän myötä haastateltava G on muuttanut toimintatapaansa ja ottaa nykyään uudelleenrekisteröinnissäkin sormenjäljet epäillyltä.

8.4 Työturvallisuus

Työturvallisuus on toteutunut kaikkien haastateltavien mielestä hyvin sekä Kirkkonummella että Espoossa. Kirkkonummen rekisteröintihuone koetaan työturvalliseksi ja haastateltaville ei ole asiakkaiden kanssa syntynyt vaaratilanteita. Kirkkonummella kaivattaisiin sitä, että rekisteröintihuoneessa ei olisi läpikulkua. Läpikulku tekee tilasta levottoman ja häiritsee työskentelyä. Haastateltava E on sitä mieltä, että rekisteröintihuoneen valvontakamera tuo turvallisuutta. Valvontakameran kuvasta pystytään muissa tiloissa näkemään, jos rekisteröintitilassa tapahtuu jotain. Haastateltava F on kuitenkin sitä mieltä, että kukaan ei seuraa valvontakameraa. Sen vuoksi haastateltava näkee valvontakameran hyödyn työturvallisuuden näkökulmasta hyödyttömänä. Haastateltavien mukaan rekisteröintihuoneessa on hätäpainikkeet, joita voi käyttää hätätilanteessa. Haastateltava F on sitä mieltä, että hätäpainikkeet ovat hyvin alkeelliset. Niiden toimivuudesta ei ole varmuutta.

Haastatteluista kävi ilmi, että Kirkkonummella tehdään rekisteröintejä paljon yksin. Haastateltava F kertoo, että kuulustelu tehdään yleensä ennen rekisteröintiä ja samalla arvioidaan, voiko asiakkaan kanssa suorittaa rekisteröinnin kahdestaan. F on lähtökohtaisesti sitä mieltä, että mikäli kuulustelun on voinut hoitaa asiakkaan kanssa kahdestaan, voi rekisteröinninkin. Haastateltavat E ja F sanovat molemmat, että siihen, että Kirkkonummella tehdään rekisteröintejä paljon yksin vaikuttaa suuresti se, että tutkijaryhmä on pieni ja läheskään aina ei tämän takia edes voisi suorittaa rekisteröintiä toisen poliisin kanssa.

Espoon rekisteröintitilassa koetaan eduksi se, että tilaan sekä sieltä pois pääsee pois vain poliisin avaimella. Espoossa työturvallisuutta lisää myös se, että rekisteröintejä ei juuri koskaan tehdä yksin ja täten rekisteröintihuoneessa ei olla kahdestaan asiakkaan kanssa. Haastateltava G kertoo, että ei tee koskaan rekisteröintejä yksin. Hän kuitenkin tietää joidenkin tekevän. Rekisteröinti on sekä työturvallisuuden, että rekisteröinnin jouhevuuden kannalta parempi tehdä jonkun kanssa kuin yksin. Lisäksi Espoossa vielä kerrotaan aina jollekin toiselle työvuorossa olevalle, jos ollaan menossa rekisteröimään yksin. Näin jollain toisella on tieto siitä, mikäli avun tarve syntyy. Haastateltava G ei ole koskaan kokenut vaaratilannetta rekisteröinnin yhteydessä.

Kaikki kolme haastateltavaa Espoon kenttäjohtoalueelta kokevat henkilörekisteröinnin turvallisiksi työtehtäväksi.

8.5 Tilat ja resurssit

Kirkkonummella Afis-laitteen puutos on aiheuttanut sen, että sormenjälkiä ei oteta juuri lainkaan. Kirkkonummella on mahdollisuus ottaa sormenjäljet musteella, mutta sekä haastateltavat E, että F kertovat, että sitä ei käytetä juuri koskaan. Mielenpide musteella sormenjälkien taltioimisesta on, että se on todella hankalaa eikä muutenkaan tätä päivää.

Kirkkonummella ollaan sitä mieltä, että tilat ja resurssit ovat hyvät: kaikki tarpeellinen löytyy Afista lukuun ottamatta. Kirkkonummella on tietokone, kamera sekä mustetta niin sormenjälkiä kuin jalkineenjälkiäkin varten.

Kirkkonummella ei ole omaa poliisivankilaa tai putkatiloja. Kirkkonummen kiinniotetut kuljetetaan siis Espoon poliisivankilaan. Kiinniotettujen ollessa Espoon poliisivankilassa, heidät rekisteröidään. Espoon puitteet ja välineet rekisteröintiin ovat paremmat ja näin rekisteröinnit tulee tehtyä kattavammin, kuin Kirkkonummella.

Espoossa on Afis-laite ja siellä sormenjäljet taltioidaan jokaisen rekisteröinnin yhteydessä. Espoossa on rekisteröintiin kaikki riittävä ja haastateltava G ei keksi mitään, mitä kaipaisi lisää rekisteröintihuoneeseen. Haastateltava G antaa erityismaininnan kuvauspaikalle. Kuvauspaikka on rakennettu käteväksi: rekisteröitävä istutetaan tuolille, jolla hän sitten kääntyy poliisin haluamaan suuntaan. Seinille on asetettu numerot 1, 2, 3 ja 4. Numerot on asetettu siten, että kun rekisteröitävä asettuu tuolille rintamasuunta tiettyyn numeroon päin, saa kuvat otettua oikeasta kulmasta. Yleinen mielenpide haastateltava G:llä on, että huone on kompakti ja siellä on kaikki kätevästi saatavilla. Ainoan miinuksen, jonka G keksii Espoon rekisteröintihuoneesta, on lämpötila. Rekisteröintihuoneessa on ilmastointi, mutta siitä huolimatta siellä on liian lämmin.

8.6 Järjestelmät

Kaikki haastateltavat kokivat henkilörekisteröinnin kokonaisuudessaan helppona poliisitehtävänä. Haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että järjestelmissä on puutetta ja niitä ei ole tehty niin käyttäjäystävällisiksi kuin olisi tarpeen.

Haastateltavat E ja F ovat sitä mieltä, että kuvien ottaminen on hankalaa sekä hidasta. Mammutti-järjestelmässä, jolla kuvat otetaan ja muokataan, on todella monta kohtaa, joista pitää painaa, että saa kuvat otettua. Kuvien ottaminen menisi jouhevammin ilman Mammuttia. Haastateltava E ei koe, että Vitja-Retu -järjestelmässä olisi muuten mitään vikaa.

Haastateltava F on toista mieltä Vitja-Retun toimivuudesta kuin haastateltava E. Haastateltava F on sitä mieltä, että Vitja-Retu ei ole hyvä eikä käyttäjäystävällinen järjestelmä. Vitja-Retun yksi on-

gelma on muun muassa se, että jos joku tieto jää puuttumaan, järjestelmä ei kerro mikä se on. Järjestelmä vain herjaa, että joku tieto puuttuu, mutta ei yksilöi sitä sen tarkemmin, joten voi välillä olla hankalaa huomata, mihin kohtaan unohtui täyttää tietoja.

Toinen ongelma Vitja-Retun kanssa liittyy toimenpiteeseen määräyksen antaneen komisarion nimen lisäämiseen. Vitja-Retussa on lisättävä sen komisarion nimi, joka on antanut luvan esimerkiksi DNA-näytteen taltioimiseen. Ongelma tässä tulee tekstikentän kohdalla: kentästä täytyy hakea komisario kirjoittamalla tämän nimi tekstikenttään. Järjestelmä suorittaa haun, kun komisarion nimen ensimmäinen kirjain on kirjoitettu isolla ja muut kirjaimet pienellä. On kuitenkin muistettava, että vain nimen ensimmäinen kirjain saa olla isolla. Jos koko nimi on kirjoitettu joko isoilla tai pienillä kirjaimilla, järjestelmä ei suorita hakua.

Vitja-Retussa on edellä mainittu seikka mukaan lukien paljon sellaista, joka on vain tiedettävä. Tiettyjä asioita järjestelmästä ei voi päätellä vaan ne on tiedettävä etukäteen. Tämä on joskus hankalaa, jos ei ole hetkeen tehnyt rekisteröintejä eikä ole aiheeseen perehtynyt. Haastateltava F on sitä mieltä, että Vitja-Retun haastavuus on kuitenkin tietoturvallisuusnäkökulmasta hyvä asia. Jos joku ulkopuolinen jotenkin pääsisi järjestelmään käsiksi, hän todennäköisesti ei osaisi sitä käyttää. Vitja-Retussa tietojen hakeminen on joidenkin mutkien takana, joka osaltaan saattaa estää väärinkäytön tai sen yritykset.

Toisin kuin muut haastateltavat, haastateltava G ei kokenut, että kuvien ottaminen olisi mainittavan hidasta tai hankalaa. Haastateltava G ei myöskään maininnut Vitja-Retuun liittyviä muita puutteita tai risuja. Ainoa ongelma, jonka haastateltava G kokee järjestelmien kanssa, on Afis-laite. Haastateltava G sanoo, että Afis on todella hidas ja kaiken lisäksi se on viimeisen puolentoista vuoden aikana hidastunut todella paljon entisestään.

8.7 Henkilörekisteröinnin merkitys

Espoon kenttäjohtoalueella kaikki haastateltavat pitävät henkilörekisteröintiä todella tärkeänä osana poliisin työtä. Pimeät eli selvittämättömät rikokset olisivat joissain tapauksissa todella vaikeita selvittää ilman henkilörekisteröintien tekemistä. Henkilörekisteröinnin näytteet saattavat nykyhetken ja menneiden rikosten lisäksi ennakoida tulevaa, jolloin ne ovat kätevä apu ennalta estävässä toiminnassa.

Henkilörekisteröinti on tärkeää myös näytön eli todistelun kannalta. Kun tapaukset etenevät oikeuden käsittelyyn, on todella tärkeää, että on vahvaa näyttöä olemassa. Esimerkiksi todistelua joudutaan esittämään siitä, että kyseinen henkilö on ollut rikospaikalla. Valvontakamerakuvat eivät useinkaan riitä, sillä henkilö voi olla vaikeasti tunnistettavissa kuvan perusteella tai kuva voi muuten vain

olla epäselvä. Jos epäillyn DNA:ta tai sormenjälkiä löytyy rikospaikalta, on hyvin haasteellista keksiä sille mitään muuta perustelua kuin, että epäilty tekijä olisi itse ollut rikospaikalla.

Haastateltava G lisäsi edellä mainittuihin hyötyihin myös henkilön tunnistamisen perusasiakaskoh- taamisissa. Mikäli henkilö on ollut joskus epäiltyinä rikokseen ja rekisteröity, löytyy hänen kuvansa Vitja-Retusta. Jos poliisi tapaa tämän henkilön myöhemmin eikä hänellä satu olemaan henkilöllisyydistusta, voidaan henkilö tunnistaa muun muassa rekisteröintikuvan perusteella. Tuoreelle poliisille rekisteröintikuvat ovat hyödyllisiä myös tilanteessa, kun etsitään henkilöä, jota etsijä ei ole koskaan aikaisemmin nähnyt.

8.8 Haastateltavien kehitysajatukset

Haastateltava E on sitä mieltä, että kuvien siirtämiseen ja valokuvaukseen liittyviä asioita pitäisi pa- rantaa huomattavasti. Haastateltava E toivoo, että kaikki tekisivät rekisteröintejä ahkerasti ja että varsinkin vaatteiden rekisteröintiin panostettaisiin. Ihmisillä on omanlaisensa vaatetyylit ja vaikka samat vaatteet eivät ole aina henkilöllä päällään, voivat ne toimia suuntaa antavana vihjeenä. Esi- merkiksi jos rekisteröitävällä on rekisteröintitilanteessa iso likainen huppari ja reikäiset verryttely- housut päällä, voidaan sen kaltaista pukeutumista pitää hänelle todennäköisempänä arkipäivänä, kuin kauluspaitaa ja suoraa housuja.

Haastateltava F toivoo, että Kirkkonummen poliisiasemalle tulisi Afis-laite. Mikäli ei ole varaa hank- kia Kirkkonummelle Afista, hän toivoo, että siinä tapauksessa Espooseen tulisi toinenkin Afis. Tämä sen takia, että jos Espoon Afis menee rikki, ei Espoon kenttäjohtoalueella ole yhtäkään Afista käytössä. Haastateltava F toivoisi myös, että Kirkkonummella olisi erillinen tila henkilörekiste- röinnille. Tällä hetkellä käytössä olevassa tilassa tehdään rekisteröinnin lisäksi kuulusteluja sekä Halmi-puhallutuksia, joten tilassa voi olla ruuhkaa.

Haastateltava F toivoisi myös, että kynnystä tehdä henkilörekisteröintiä voitaisiin madaltaa. Rikos- ten selvittämisen kannalta olisi tärkeää, että kentällä otettaisiin myös sakkorangaistuksen saavilta asiakkailta edes valokuvat. Ruuhkautunut tutkinta toki kiittää, että sakolla käsiteltäviä asioita ja niistä epäiltyjä ei tuoda heille rekisteröitäväksi, mutta loppupeleissä se olisi kuitenkin pelkästään hyvä asia. Haastateltava F toivoisi käytäntöä, että ihan jokainen epäilty rekisteröidään. Lisäksi F toivoisi, että järjestelmiä voitaisiin yksinkertaistaa, jolloin ne olisivat käyttäjäystävällisempiä.

Haastateltava G toteaa, että on vaikea miettiä mitä haluaisi kehittää, kun ei tiedä paremmasta. En- simmäisenä hänellä tulee mieleen ilmastointi. Rekisteröintihuoneessa voisi olla viileämpi. Haasta- teltava G:n mielestä Afis voisi toimia paremmin ja järjestelmä voisi olla myös nopeampi. Mammutti eli valokuvien siirtojärjestelmä ja Vitja-Retu toimivat hyvin, paitsi Vitja-Retu voisi olla hieman loogi- sempi. Loogisuuden parantamisella G tarkoittaa muun muassa sitä, että Vitja-Retu voisi ilmoittaa,

kun tallentaa jotain, eikä tehdä sitä automaattisesti. Jonkinlaisella kuittauksella saisi varmistuksen siitä, että tallennus on varmasti onnistunut. Haastateltava G on myös sitä mieltä, että Vitja-Retun käyttöliittymää voisi miettiä uudestaan.

8 YHTEENVETO

Iloksemme saimme haastateltavaksi erilaisia mielipiteitä ja kokemuksia omaavia poliisiorganisaation jäseniä. Haastateltavien työkokemukset poliisiorganisaatiossa vaihtelevat alle kahdesta vuodesta yli 30 vuoden kokemukseen, eli olemme onnistuneet saamaan sekä tuoreita näkemyksiä kuin myös näkemyksiä henkilörekisteröinnin kehittymistä jo monen vuosikymmenen ajan seuraneelta konkarilta. Haastatteluiden on helppo huomata ihmisten huomioiden keskittyneisyys; toiset kiinnostavat huomiota enemmän asioihin y, ja toiset asioihin x. Nämä huomioidut yhdistämällä saamme paljon tietoa ja laajan kuvan siitä, millainen kokonaisuus olisi kehitettävänä.

Jokilaaksoissa on ihan tavallista, että henkilörekisteröinti suoritetaan yksin. Espoossa ja Kirkkonummella taas pyritään välttämään henkilörekisteröinnin suorittamista yksin. Kirkkonummella kuitenkin väistämättä joudutaan välillä tilanteeseen, että rekisteröinti on tehtävä yksin, sillä laitos on pieni ja tutkijoita vähän. Jokilaaksoissakin yksin rekisteröiminen on huomattu, ja mahdollisuutta yhdessä toisen kanssa rekisteröimiseen on toivottu. Taustalla on sekä työturvallisuuskysymykset, että työn tekemisen joutuisuus.

Espoon kenttäjohtoalueella henkilörekisteröintiä eivät tee vartijat vaan ainoastaan tutkijat. Jokilaaksoissa taas vartijatkin tekevät jonkin verran henkilörekisteröintiä. Sekä Jokilaaksoissa että Espoossa kuulustelu suoritetaan ennen henkilörekisteröintiä. Kuulustelussa voidaan arvioida henkilön asennetta sekä käyttäytymistä ja tehdä niiden perusteella päätös, onko henkilörekisteröinnin suorittaminen esimerkiksi yksin turvallista. Haastateltavillamme ei ole tullut vastaan merkittäviä väkivalta- tai vaaratilanteita henkilörekisteröintitilanteissa.

Uudelleenrekisteröintiin vaikuttavat olevan sekä Jokilaaksoissa että Länsi-Uudellamaalla samat perusteet. Mikäli rekisteröitävän ulkonäkö, hiusten pituus tai väri on muuttunut merkittävästi, tai on tullut tai lähtenyt tatuointeja, otetaan uudet valokuvat. Uudelleenrekisteröintiin vaikuttaa lisäksi se, miten vakavasta rikoksesta on kyse ja milloin edellinen rekisteröinti on suoritettu. Sekä Jokilaaksoissa että Espoossa haastateltavat olivat sitä mieltä, että kuvien siirto ja Mammutti-järjestelmän käyttäminen on hankalaa tai hidasta. Kuvien ottamiseen, muokkaamiseen ja siirtämiseen yhteensä menee suhteellisen paljon aikaa ja varsinkin yksin rekisteröitäessä rekisteröitävä joutuu tässä kohdalla usein odottelemaan.

Työturvallisuus on toteutunut haastattelujen perusteella hyvin sekä Espoon kenttäjohtoalueella, että Jokilaaksoissa. Espoon kenttäjohtoalueen haastateltavista yksikään ei ole koskaan joutunut

vaaratilanteeseen suorittaessaan henkilökisteröintiä. Oulun poliisilaitoksen haastateltavista yksi on joutunut Helsingissä työskennellessään kerran voimankäyttötilanteeseen. Voimankäyttötilanteet henkilökisteröinnin yhteydessä ovat kuitenkin harvinaisia. Espoossa rekisteröintihuoneissa on valvontakamerat, joita Jokilaaksoissa ei ole. Espoon kenttäjohtoalueella sekä yhdessä Jokilaaksojen kohteessa rekisteröintitilassa sijaitsevat myös niin sanotut potkunapit. Lattiarajassa sijaitsevaa "nappia" potkaisemalla/jalalla koskettamalla aiheutuu hälytys. Niiden toimivuudesta ei etelässä oltu kuitenkaan täysin vakuuttuneita. Jokilaaksoissa huomiota kiinnittivät tilassa sijaitsevat irtoesineet ja niiden aiheuttama potentiaalinen työturvallisuusriski. Espoon kenttäjohtoalueella toivottiin rauhallisempaa rekisteröintitilaa sekä mainittiin toisen rekisteröintitilan sijoittelusta muista tiloista erillään, jolloin tilaan ei kannata mennä yksin asiakkaan kanssa. Työturvallisuuden todettiin olevan myös paljon omissa käsissä; virka-ase ei tule mukaan henkilökisteröintitilaan ja puhejudolla selvittää pisimmälle.

Sekä Kirkkonummella, että Jokilaaksoissa henkilökisteröinti tehdään ilman Afis-laitetta. Espoossa on käytössä Afis, joka saa moitteita hitaudestaan. Jokilaaksoissa musteen kanssa toimimiseen on totuttu ja henkilökisteröinti sujuu ilman Afistakin, kun sormenjäljet otetaan musteella. Kirkkonummella puolestaan sormenjälkiä ei oteta juuri koskaan, sillä Afista ei ole ja tutkijat eivät halua ottaa sormenjälkiä musteen kanssa. Musteella ottaminen tuntuu vanhanaikaiselta ja hankalalta.

Kokonaisuutena henkilökisteröinti nähdään tärkeänä ja suhteellisen helppona työtehtävänä. Jokainen haastateltava pitää henkilökisteröintiä tärkeänä työkaluna rikosten selvittämiseksi sekä rosvojen kiinni saamiselle. Myös päivittäisessä toiminnassa Vitja-Retu koetaan hyödylliseksi, joskin hitaanpuoleiseksi työkaluksi. Yhteinen toive Vitja-Retun suhteen olisi nopeampi ja helpompi järjestelmä, esimerkiksi pyyhkeitä sai tatuointien nimeäminen ja sen hankaluus. Vitja-Retu sisältää myös joitakin ominaisuuksia, jotka "pitää vain tietää", jotta järjestelmä antaa tuloksia. Esimerkkinä DNA-näytteen ottamiseen luvan antaneen päällystön edustajan nimen lisääminen edellyttää pientä kikkailua isojen alkukirjainten kanssa.

9 POHDINTA

9.1 Johtopäätökset

Tutkimuksemme lopputulema on hyvin pitkälti tutkimuksen tekijöiden omien havaintojen mukainen: Espoon kenttäjohtoalueella näkyy paremmat resurssit Afiksen ja parityöskentelyn muodossa, Jokilaaksoissa mennään vanhanaikaisesti musteella ja henkilökisteröintiä tehdään pääasiassa yksin. Sateentekijää toisen alueen paremmuudelle ei liene löytyvän, molemmilla kenttäjohtoalueilla työt tulee hoidetuksi tarvittavalla tarkkuudella.

Hypoteesi oli, että tutkittavien kenttäjohtoalueiden välillä olisi eroja. Suuria eroja emme havainneet muissa asioissa, kuin resursseissa. Jokilaaksojen haastateltavissa ilmeni toive siitä, että tuorein tieto saavuttaisi myös pienemmät asemat. Tiedon kulkeminen pienemmille asemille koskee varmasti myös montaa muutakin aihetta, kuin vain henkilörekisteröintiin liittyvää viestintää. Esimerkiksi Afis-laitteen puute pienemmiltä asemilta vaikuttaa olevan enemmän sääntö, kuin poikkeus.

Tutkimukseen osallistuneiden virkapaikoilla ei henkilörekisteröintiä ole täysin hajautettu eli määritetty tiettyä joukkoa, jotka rekisteröintejä pelkästään tekevät. Esimerkiksi joillakin poliisiasemilla rekisteröintejä tekevät vain vartijat. Hajauttamiselle nähtiin sekä hyviä, että huonoja puolia: paljon rekisteröintejä tekevät saavat toistoa ja jälki on tasalaatuista. Samat ihmiset eivät kuitenkaan ole töissä vuorokauden ympäri, jolloin rekisteröinnin tarve saattaa osua juuri sellaiseen hetkeen, kun rekisteröijää ei ole töissä. Rekisteröintien tekeminen on kuitenkin selkeästi rajautunut tutkijoihin ja vartijoihin. Tutkimuksen tekijöistä kumpikaan ei onnistunut löytämään haastateltavaksi kenttäpoliisia, jolla olisi ollut halua osallistua tutkimukseen. Kenttäpoliisien tekemät rekisteröinnit herättävätkin kiinnostusta ja mahdollisesti lisätutkimuksen aihetta, miksi kentällä työskentelevät eivät rekisteröi ja olisiko sille tarvetta?

Yksi tutkimuskysymyksistä oli resurssien vaikuttaminen henkilörekisteröinnin suorittamiseen. Resurssit vaikuttavat paljon useampaan haastattelussa käytettyyn teemaan ja resurssien vaikutus nivoutuu analyysissa yhteen. Resursseilla voidaan nähdä olevan vaikutusta työturvallisuuteen, työskentelymukavuuteen sekä tehtyjen rekisteröintien määrään. Haastateltavien toiveet olivat yhden-suuntaiset: enemmän ja uudempaa.

Haastateltavat kokevat henkilörekisteröinnin pääosin turvalliseksi työtehtäväksi. Työturvallisuuden toteutumiseksi painottuu sekä työtilan järjestelyt, että rekisteröijän oma ennakointi. Kukaan haastateltava ei sanonut jättävänsä rekisteröintiä koskaan tekemättä sen takia, että kokisi sen vaaralliseksi työtehtäväksi. Tutkimuksen tekijöinä näkisimme kahdestaan tehdyn rekisteröinnin kaikin puolin hyväksi ja kehityskelpoiseksi asiaksi. Kenttätyössä toimitaan pääasiassa aina partiossa tai useammassa partiossa, hyvin harvoin yksin. Tutkijan ja vartijan työssä tehdään enemmän asioita yksin, mutta se ei välttämättä ole ihanteellinen tilanne. Rekisteröinnit tehdään hyvin usein virka-aikaan, jolloin suurella todennäköisyydellä paikalle olisi saatavilla myös joku toinen henkilö. Rekisteröintejä tekevien olisi hyvä huomioida toisen henkilön mukaan ottaminen rekisteröintiin. Mikäli se ei nykyisellään ole mahdollista, tulisi tällainen mahdollistaa helpommin.

Haastateltavat eivät tuoneet varsinaisesti esille seikkoja, joiden takia henkilörekisteröinti jätettäisiin kokonaan tekemättä niin sanotusti mukavuussyistä. Kirkkonummelta paljastettiin kuitenkin, että Afis-laitteen puuttumisen takia sormenjäljet jätetään taltioimatta. Muilla tutkimuksen kattavilla paik-

kakunnilla sormenjäljet taltioitiin Afiksen puuttumisesta huolimatta, joten kyseessä lienee haastateltavien oma viitseliäisyys. Afis-laite helpottaa ja nopeuttaa sormenjälkien taltioimista monin eri tavoin, mutta se ei ole kuitenkaan edellytys hyvälle rekisteröinnille. Musteella sormenjälkien taltioimiseen on nykyään olemassa vaihtoehtoja: useimmilla poliisiasemilla on käytössä sekä mustetyynty että lasilevy, jolle levitetään telan avulla painomuste. Mustetyynty ovat vähemmän sotkevia ja käytömmukavampia, kuin lasilevy. Lasilevy on kuitenkin kooltaan suurempi ja siinä ei ole samanlaisia reunoja, kuin mustetyyntyssä.

Tutkimukselle asetettiin tavoitteeksi osoittaa henkilörekisteröintiin liittyvät ongelmat käytännön työstä. Tavoite täyttyi, kun haastateltavamme pystyivät kertomaan subjektiivisia kokemuksiaan sekä näkemyksiään henkilörekisteröinnistä ja osoittamaan haastattelijoille kohdat henkilörekisteröinnistä, jotka heidän mielestään ovat ongelmallisia tai kehityksen tarpeessa. Järjestelmien parissa tehdään jatkuvaa kehitystyötä ja uusia järjestelmiä on myös henkilörekisteröintiin tulossa. Joitakin ongelmakohtia ei kuitenkaan pystytä osoittamaan muualta, kuin käytännön kokemuksista. Haastattelututkimuksemme kattoi 5 eri poliisiasemaa kahden eri poliisilaitoksen alueelta, jolloin saimme kuulla erilaisissa ympäristöissä työskenteleviltä kokemuksista. Ehkäpä tarpeen olisi esimerkiksi vuosittaiset laatutarkastukset tai katsaus myös pienempien poliisiasemien tilanteisiin: onko käytössä oleva välineistö ajan tasalla ja olisiko pienillä muutoksilla mahdollista saada suuria helpotuksia rekisteröijien työn tekoon.

Haastateltavat kertoivat myös rekisteröinnin vahvuuksista ja hyvistä puolista, joita olivat esimerkiksi hittien saaminen omista näytetaltioinneista. Hitit ovat suhteellisen harvinaisia, mutta tavoittelemisen arvoisia. Hittien saamisen todennäköisyys paranisi varmasti sen myötä, kun rekisteröintejä tehtäisiin ahkerasti ja myös aiemmin rekisteröityjä rekisteröitäisiin uudestaan. Määrä ei kuitenkaan saa korvata laatua, koska huonosti tehty työ kääntyy pian itseään vastaan.

Henkilörekisteröinnin laatuun näkyi haastateltavien silmissä vaikuttavan nimenomaan resurssit tai niiden puute. Mikäli laatuvaatimukset ovat kaikille samat, tulisi myös välineistön olla kaikilla samat. Esimerkkinä Afis ja mustesormenjäljet tai valokuvausvälineistö. Afis-laitetta toivottiin monesta suunnasta, se koetaan kuitenkin nykyaikaisemmaksi kuin muste. Täysin moitteetta ei kuitenkaan Afiskaan päässyt, se koettiin myös ainakin osin hitaaksi. Afis-laite itsessään on hyvin suuri, eikä sitä voi yksin tai edes kaksin liikutella. Helpotusta on kuitenkin luvassa: helposti siirreltävä, pieni ja kätevä sormenjälkien taltiointiin tarkoitettu järjestelmä Tunto. Kompaktimpi laite on käytännöllinen, työturvallinen ja mahdollisesti myös kynnys saada sellainen myös pienemmille poliisiasemille laskee.

Tutkimuksen tekijöinä olemme tyytyväisiä haastattelujen avulla saatuihin vastauksiin. Olemme tyytyväisiä valitsemiimme haastateltaviin, saimme mielestämme tutkimustamme palvelevia vastauksia

sekä näkökulmia. Haastateltavat katsovat maailmaa ja henkilökisteröintiä hieman eri näkökulmista, joka mahdollisti meille tutkimuksen tekijöille odotettua monipuolisempia havaintoja tutkimus-aiheesta. Jälkikäteen ajateltuna mikäli tutkimuksen aikataulu olisi sallinut, olisimme mielle- neet laajentaa tutkimusta myös sellaisiin poliisiorganisaation jäseniin, joille henkilökisteröinti on vieraampi käsite, kuten esimerkiksi valvonta- ja hälytyssektorilla työskentelevät kenttäpoliisit. Kent- tärekisteröinti tekee tuloaan suomalaisen kenttäpoliisin työpäivään. Kenttärekisteröinnillä tarkoite- taan kenttäolosuhteissa eli poliisiauton tiloja hyödyntäen tehtävää henkilökisteröintiä. Kenttäre- kisteröintiä tehdessä taltioidaan samat näytteet ja valokuvataan samat kuvat, kuin laitosesuhteis- sakin. Työympäristö asettaa kenttärekisteröinnille omat haasteensa ja myös välineistön tulee so- peutua olosuhteisiin, mutta kenttärekisteröinti on alkanut pikkuhiljaa yleistyä ja kasvavan kokemuk- sen myötä myös kehittymään koko ajan. Kentällä työskentelevän poliisimiehen arkipäivää on hie- man hitaat järjestelmät ja internetyhteydet. Nopeampi ja käyttäjäystävällisempi järjestelmä henkilö- rekisteröintiin motivoisi varmasti tekemään enemmän kenttärekisteröintiä.

Haastateltavillamme oli mielestämme hyvä ja positiivinen asenne henkilökisteröintiä kohtaan. Henkilökisteröinti nähtiin yhtenä työtehtävistä ja tiedostettiin sen merkitys poliisille. Rekisteröintiä kuvailtiin helpoksi ja kivaksi työtehtäväksi. Tämä sai miettimään ennen tutkimusta tehtyjä havain- toja henkilökisteröintiin liittyvistä asenteista. Ovatko havaitut vastahankaiset asenteet vain osa suomalaista valituskulttuuria, että kaikesta pitää naputtaa edes hieman periaatteen vuoksi?

Suuri onnistuminen tutkimukselle olisi ollut myös löytää joku tutkimukseen halukas osallistuja, jota henkilökisteröinti ei kiinnosta tai kokee osaamisensa erityisen heikoksi. Heikosti motivoitunut haastateltava olisi antanut mahdollisesti uudenlaisia näkökulmia henkilökisteröinnin kehitystyölle. Motivaatio on tärkeässä osassa työn tekemistä. Poliisilaitoksilla ja -asemilla on monenlaisia tapoja palkita ja motivoida työntekijöitään. Tutkimuksen tekijöiden omat havainnot keskittyvät vahvasti kentällä työskentelevien palkitsemiseen, jota vaikuttaa tapahtuvan enemmän. Kentällä työskennel- lessä sattuu ja tapahtuu yleisesti paljon enemmän sekä onnistumiset ovat paljon näkyvämpiä, aina- kin ulospäin. Näistä onnistumisista on helppo palkita. Huomattavasti harvemmin tutkimuksen tekijät ovat huomanneet tutkinnassa työskentelevien palkitsemista onnistumisista. Hyvästä työstä saatu kiitos kantaa pitkälle ja auttaa motivaation kanssa. Ehkäpä henkilökisteröintiä tekevien motiva- tiota olisi mahdollista nostaa jonkinlaisilla porkkanoilla? Haastateltavat toivat esille, että he kaipaisi- vat enemmän palautetta työstään. Huonoa palautetta on usein helppo antaa, mutta kasvavaan mo- tivaatioon ja sen ylläpitämiseen vaikuttaa erityisesti positiivinen palaute. Kilpailu kannustaa usein ihmisiä parempiin suorituksiin. Rekisteröintien tekemiseen kilpailua voisi soveltaa esimerkiksi eni- ten rekisteröintejä tekevien tai hittejä saavien palkitsemisella.

Tutkimuksemme lopputulema on sellainen kuin odotimme: haastateltavat osoittivat käytännön tasolta asiat, jotka he henkilökohtaisesti kokevat ongelmallisiksi tai puutteellisiksi. Haastateltavien näkemykset kulkevat pitkälti käsi kädessä. Haastattelurunko tuki vahvasti tutkimuskysymyksiin vastauksien saamista ja hyvin keskeinen teema tutkimuskysymysten kesken löytyi: resurssit.

9.2 Luotettavuusarviointi ja tutkimuksen onnistuminen

Opinnäytetyömme suoritettiin haastattelututkimuksena, jonka tavoitteena oli kerätä haastateltavien subjektiivisia kokemuksia henkilörekisteröinnistä. Tutkimukseen osallistui seitsemän haastateltavaa viideltä eri poliisiasemalta, joka tarkoittaa hyvin suppeaa tutkimusotosta. Näin pienellä määrällä haastateltavia ei ole tarkoitus kerätä yleistettävää tietoa, vaan haastateltavien omia kokemuksia tutkittavasta aiheesta. Haastattelututkimuksen laajentaminen ei tullut tutkimuksen aikataulun puitteissa kyseeseen. Jos tutkimusta olisi halunnut laajentaa, olisi yksi mahdollisuus ollut lomakehaastattelun avulla kerätä laajemmin aineistoa ja saada kokonaisvaltainen kuva henkilörekisteröinnistä Suomessa. Tässä tutkimuksessa on kyse subjektiivisesta näkökulmasta ja tutkimuksen tekijöiden omien havaintojen peilaamisesta erilaiset työkokemukset omaavien rekisteröijien kokemuksiin. Eri pituisten työkokemusten vertaileminen toisiinsa saattaisi olla mielenkiintoinen näkökulma, jonka henkilörekisteröintiin liittyvään tutkimustyöhön voisi lisätä. Henkilörekisteröintiin liittyen on tehty hyvin vähän ammattikorkeakoulutason opinnäytetyötä ja aiheita tutkimukselle löytyy paljon. Tämän tutkimustyön haasteena oli rajata tutkimusongelma ja tutkimuksen aihe, koska alue on hyvin laaja ja siitä on vielä paljon tutkimatta. Henkilörekisteröintiin liittyä myös paljon muita taltioitavia näytteitä, jotka tässä opinnäytteessä on jätetty vähemmälle huomiolle eikä niitä mainita haastatteluissa lainkaan. Lisäselvitystä voisi tehdä näiden näytteiden osalta, millä laajuudella ja minkälaisiin tarkoituksiin näytteitä taltioidaan. Aiempien tutkimusten vähäinen määrä asetti haasteensa tämän tutkimuksen tekemiselle, seuraavaksi merkittävin haaste oli haastateltavien löytäminen. Tutkimuksen tekijöitä jopa yllätti, kuinka vähän mielenkiintoa löytyi osallistua haastatteluun.

Haastattelut suoritettiin haastattelurunkoa mukaillen ja haastateltavien vastauksiin ei pyritty haastattelijan toimesta vaikuttamaan. Haastateltavat olivat haastatteliijoille sekä osin tuttuja, että entuudestaan täysin tuntemattomia. Henkilökohtaisten suhteiden ei haastattelutilanteessa annettu vaikuttaa ja haastattelu pidettiin niin suoralinjaisena, kuin mahdollista. Tutkimusmenetelmä oli valittu työhön onnistuneesti, kun tarkoituksena oli kerätä subjektiivisia kokemuksia henkilörekisteröinnistä. Haastateltavat valittiin tutkimukseen kiinnostuksen, asiantuntijuuden sekä suositusten mukaan. Haastateltavat saivat etukäteen tutustuttavaksi haastattelurungon, jotta he pystyivät etukäteen miettimään näkökulmiaan ja vastauksiaan. Usein kirkkaimmat ajatukset eivät synny hetkessä, vaan vaativat hetken ajatustyötä ja halusimme mahdollistaa haastateltaville kerätä kaikki ajatukset ai-

heesta. Valmiiksi mietityt ja harkitut vastaukset myös jouduttivat haastattelutilannetta. Kun haastattelutilanteessa haastateltava kertoi valmiit ajatuksensa ääneen, keksi hän monessa tapauksessa myös lisää sanottavaa aiheesta.

Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen pätevyyttä. Pätevyydellä tarkoitetaan sitä, onko työ perusteellisesti tehty, ovatko tulokset ja niistä tehdyt päätelmät oikeita (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 25.) Terminä pätevyys voidaan laadullista tutkimusta tarkastellessa ymmärtää uskottavuutena ja vakuuttavuutena (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 25.) Tutkimuksen validiteetti jää heikoksi, mikäli tutkitaan jotain aivan muuta, kuin mitä alun perin oli tarkoitus (Hiltunen 2009, 2.) Tutkimustyöstä tulee validimpi silloin, kun kysymykset ja kohderyhmä valitaan oikein (Hiltunen 2009, 2.) Tutkimusmenetelmä ja metodi tulee valita tutkittavaan aiheeseen sopivaksi ja sen mukaan, minkälaista analysoitavaa materiaalia tutkimukseensa tarvitsee. Tässä tutkimuksessa on kerätty analysoitava aineisto haastatteleamalla, jolloin tulee tärkeäksi pitää haastateltavan antamat vastaukset mahdollisimman samanlaisina analyysia tehdessä. Haastattelujen sisältö tulee purkaa niin, ettei niiden sisältö muutu muuksi, kuin haastateltava on sen itse tarkoittanut.

Tutkimuksen aiheena oli henkilörekisteröinti, tutkimus tehtiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena teemahaastattelujen avulla. Haastateltavat valikoitiin kahden eri poliisilaitoksen alueelta ja kaikki haastateltavat omasivat kokemusta sekä näkemyksiä tutkittavasta aiheesta. Haastattelurunko oli rakennettu puhtaasti henkilörekisteröintiin liittyen, eikä se horju sivuun tutkimuksen aiheesta tai tutkimuskysymyksistä. Haastatteleamalla saatu empiirinen aineisto on käsitelty tavalla, joka mahdollistaa sen sisällön säilymisen muuttumattomana.

10 LÄHTEET

- Alahautala**, Tiina 2018: Johda terveyttä – Työnantajan opas. Luettavissa: [https://verkkokirjahylly-almatalent-fi-po-lamk.idm.oclc.org/teos/BAEBBXDTEB#/kohta:3\(\(20\)TY\(\(d6\)SUOJELU\(\(20\)JA\(\(20\)TY\(\(d6\)TURVALLI SUUS\(\(20\):\(3.7\(\(20\)SUUNNITTELUVELVOLLISUUS\(\(20\)/piste:b707](https://verkkokirjahylly-almatalent-fi-po-lamk.idm.oclc.org/teos/BAEBBXDTEB#/kohta:3((20)TY((d6)SUOJELU((20)JA((20)TY((d6)TURVALLI SUUS((20):(3.7((20)SUUNNITTELUVELVOLLISUUS((20)/piste:b707) . Luettu 19.10.2021
- FSD** Uni Tietoarkisto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metodit/analyysitaivan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/tyypittely/> . Luettu 10.06.2021
- Hagan**, Frank E. & Daigle, Leah E. 2020: Introduction to Criminology Edition 10. Luettavissa: https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=qBd7DwAAQ-BAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=hagan+1994+introduction+to+criminology&ots=IR5Rfk-uWx&sig=26LRA1PfrBTDtR-ZQtuoncFQp-c&redir_esc=y#v=onepage&q=hagan%201994%20introduction%20to%20criminology&f=false . Luettu 04.12.2021
- Hannila**, Päivi & **Kyngäs**, Päivi 2008: Teemahaastattelu laadullisessa tutkimuksessa. Luettavissa: <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/38214/stadia%E2%80%901210852529%E2%80%902.pdf?sequence=1> . Luettu 17.11.2021
- Hiltunen**, Leena 2009: Validiteetti ja reliabiliteetti, Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: [validius_ia_reliabiliteetti \(jyu.fi\)](validius_ia_reliabiliteetti_(jyu.fi)) . Luettu 05.12.2021
- Himberg**, Kimmo 2002: Tekninen rikostutkinta – Johdatus forensiseen tieteeseen. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/87212/Oppikirjoja9_Himberg_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu: 10.06.2021
- Johansson**, Mikko 2018: Henkilörekisteröintiä helpommin – Ohje henkilörekisteröinnistä Vitja-Retu järjestelmällä. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/150443/ON_Johansson.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu 23.04.2021
- Metsämuuronen**, Jari 2001: Laadullisen tutkimuksen perusteet. Luettu 11.06.2021
- Rantaeskola**, Satu 2014: Pakkokeinolaki – kommentaari. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86689/Oppikirjoja_22_pakkokeinolaki_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y . Luettu 11.06.2021
- Saaranen-Kauppinen**, Anita & **Puusniekka**, Anna 2009: Menetelmäopetuksen tietovaranto Kvali-MOTV - Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Luettu 04.12.2021
- Suomalainen**, Kirsi 2013: Genomitiedon lyhyt sanasto. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/artikkelit/genomitiedon-lyhyt-sanasto/> . Luettu 04.12.2021
- Tieteen kuvalehti** 2013: Voiko kahdella ihmisellä olla samanlaiset sormenjäljet? Luettavissa: <Sormenjälki: Voiko kahdella ihmisellä olla samanlaiset sormenjäljet? | tieku.fi> . Luettu 04.12.2021

Tilastokeskus, Rikos- ja Pakkokeinotilasto, Selvitettyihin rikoksiin epäillyt. Luettavissa: https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_oik_rpk_uhri/stat-fin_rpk_pxt_13a6.px/table/tableViewLayout1/ . Luettu 18.11.2021

Tilastokeskus, Rikos- ja Pakkokeinotilasto, Viranomaisten tietoon tulleet rikokset. Luettavissa: https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_oik_rpk_tiet/stat-fin_rpk_pxt_11cg.px/table/tableViewLayout1/ . Luettu 16.11.2021

Tuomi, Jouni 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Luettavissa: <https://www.e-library.com/polamk/9789520400118> . Luettu 19.10.2021

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012 - Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Luettavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf . Luettu 18.05.2021

Tutkimuksen toteuttaminen – Jyväskylän yliopisto. Luettavissa: <https://koppa.iyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/tutkimuksen-toteuttaminen>
Luettu 16.11.2021

Vuori, Jaana 2021: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto - Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/> . Luettu 11.06.2021

11 LIITTEET

12 LIITE 1

Arvoisa vastaanottaja

Onko sydäntäsi lähellä henkilörekisteröinti? Onko Sinulla siitä paljon sanottavaa?

Suoritamme Poliisiammattikorkeakoululla tutkimusta opinnäytetyötämme varten. Opin näytteen sekä tutkimuksen aiheena on henkilörekisteröinti. Tutkimus suoritetaan kahden poliisilaitoksen, Oulun ja Länsi-Uudenmaan alueella.

Tutkimuksemme tavoitteena on kuulla käytännön kokemuksia henkilörekisteröinnistä ja johtaa niistä kehitysehdotuksia. Haluamme kuulla rehellisiä näkemyksiä siitä, kuinka juuri Sinä koet henkilörekisteröinnin onnistuvan omalla virkapaikallasi. Keskeisiä teemoja tutkimuksessamme ovat työntekijöiden omat kokemukset, työturvallisuus ja motivaatio.

Haastateltavat tähän tutkimukseen valitaan tarkoin. Haastateltavia valitaan kummankin poliisilaitoksen alueelta 5–6. Olisitko Sinä etsimämme henkilö? Haastattelut pyritään suorittamaan henkilökohtaisesti, mutta tarpeen vaatiessa puhelimitse.

Sinulla on siis mahtava tilaisuus saada äänesi kuulumaan, turvallisesti. Kaikki tutkimus aineisto käsitellään tavalla, jolla Sinun henkilöllisyytesi ei tule missään vaiheessa julki.

Tutkimuksen tekijöille on myönnetty lupa tutkimukseen Poliisiammattikorkeakoululta. Lisätietoja saat tutkijoilta, yhteystiedot alla.

Yhteistyöstä etukäteen kiittäen ja lisätietoja antavat:

Jenni Karstinen, tutkija (Kalajoki)

jenni.karstinen@poliisi.fi

0451291188

Katariina Laulajainen, tutkija (Espoo)

katariina.laulajainen@poliisi.fi

0445276382

13 LIITE 2

Haastattelurunko

Lyhyt alun ohjeistus: Tavoitteena on saada aikaan keskustelua, haluamme mahdollisimman kattavia vastauksia mutta vältetään ohi aiheen menemistä. Vastauksia ei ohjailta, pienet lisäkysymykset ok.

Kuka sinä olet?

1. Millä kenttäjohtoalueella työskentelet ja missä tehtävissä?
2. Kuinka kauan olet työskennellyt poliisiorganisaatiossa?
3. Millaista osaa työpäivässäsi henkilörekisteröinti näyttää?
4. Kuinka monta henkilörekisteröintiä olet tehnyt?

Hajauttaminen

5. Onko yksikössäsi hajautettu henkilörekisteröinnin suorittamista? Miten?
6. Miten hajauttaminen vaikuttaa rekisteröintiin?

Rikoksesta epäillyn rekisteröinti

7. Mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että rekisteröit uudelleen jo aiemmin rekisteröidyn henkilön?
8. Missä tilanteissa jätät rikoksesta epäillyn rekisteröimättä?

Työturvallisuus

9. Millaisena koet henkilörekisteröinnin suorittamisen virkapaikallasi?
10. Millaisessa tilassa henkilörekisteröintiä tehdään virkapaikallasi?
11. Kuinka työturvallisuus toteutuu kyseisessä tilassa?
12. Onko sinulle tai asiakkaalle koskaan aiheutunut vaaratilannetta henkilörekisteröintiä tehdessäsi? Jos on, millainen?

Resurssit

13. Mitä resursseja sinulla on käytössäsi rekisteröintiä varten?
14. Millaiseksi koet nämä resurssit?

Risut ja ruusut

15. Mitä koet puutteelliseksi rekisteröintiä tehdessäsi?
16. Mitä käytännön asioita koet toimiviksi rekisteröinnissä?

Miksi tätä tehdään?

17. Mitä hyötyä henkilörekisteröinnistä on poliisille?

Sana on vapaa, ehdota ja kehitä!

18. Mitä haluaisit kehittää henkilörekisteröinnissä omalla virkapaikallasi omaa työskentelymukavuuttasi ajatellen?
19. Mitä haluaisit kehittää henkilörekisteröinnissä järjestelmien suhteen?